

SZAKDOLGOZAT

Berek Péter Dávid

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidékfejlesztő Agrármérnök alapképzési szak

A HALADÁS MEZŐGAZDASÁGI ZRT.
GAZDÁLKODÁSÁNAK ELEMZÉSE

Belső konzulens: Dr. Nagy Mónika Zita
Egyetemi docens

Belső konzulens intézete/tanszéke:
Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet,
Kereskedelem és Logisztika Tanszék

Készítette: Berek Péter Dávid

Kaposvár
2024.

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	3
2. SZAKIRODALMI FELDOGLÓZÁS	5
2.1. Magyarország mezőgazdaságának aktuális helyzete.....	5
2.2. A Haladás Zrt bemutatása.....	7
3. ALKALMAZOTT MÓDSZEREK.....	13
3.1. Az elemzéshez felhasznált adatbázis	13
3.2. Az elemzéshez felhasznált pénzügyi mutatók	14
3.3. Pénzügyi helyzet elemzése	14
3.4. Jövedelmezőségi helyzet elemzése.....	15
3.5. Vagyoni helyzet elemzése	16
4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELEŚSÜK	18
4.1. A vállalkozás gazdálkodás eredményeinek elemzése	18
4.2. A vállalkozás pénzügyi helyzetének elemzése	19
4.2.1. Rövid távú pénzügyi helyzetkép elemzése.....	19
4.2.2. Hosszú távú pénzügyi helyzetkép elemzése.....	21
4.3. A vállalkozás jövedelmezőségi helyzetének elemzése.....	23
4.4. A vállalkozás vagyoni helyzetének elemzése.....	25
4.4.1. Eszközszerkezet elemzése.....	25
4.4.2. A tőkeszerkezet elemzése.....	29
4.5. Gazdálkodás elemzése	33
4.6. SWOT analízis.....	41
5. KÖVETKEZTETÉS, JAVASLAT	46
6. ÖSSZEFOGLALÁS	48
7. IRODALOMJEGYZÉK	50
8. MELLÉKLETEK.....	52

1. BEVEZETÉS

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campusán vidékfejlesztési agrármérnök szakos hallgatóként szakdolgozati témámnak a Haladás Mezőgazdasági Zrt pénzügyi és gazdálkodási elemzését választottam.

Bár a 2023-as év gazdálkodási, azaz növénytermesztési adatai is rendelkezésre állnak, azonban annak számviteli zárása nem történt még meg, így a dolgozat az utolsó négy lezárt beszámolót és a gazdálkodási adatokat vizsgálja. A választás kézenfekvő volt számomra, hiszen a vállalkozás egy tipikus Dél-dunántúli mezőgazdasági kis és középvállalati kategóriába tartozó vállalkozás, annak minden előnyével és nehézségével. Munkáltatóként, termelőként aktív szereplője a régióknak. Érvényesek rá a makrogazdasági és jogi, szabályozói hatások. Szántóföldi növénytermesztőként ugyanakkor ezeken túl a szektorális és éghajlati kitettségekkel is szembe kell néznie. Egy ilyen vállalkozás elemzése jól tudja érzékeltetni azt a jelenséget, hogy önmagában sem a pénzügyi szemléletű elemzés, sem a gazdálkodási adatok vizsgálata nem ad teljes képet a gazdálkodó egységről. Az egyes elemzés típusok a saját vizsgált adataikra fókuszálnak, abból tudnak következtetéseket levonni. Ezért fontos a két nézőpontot együtt vizsgálni. Pontosabban következtetéseket csak az összefüggések több szempontból történő elemzése után szabad levonni. Dolgozatom ezt mutatja be. Önmagában egy leltár szerű, az adottságokat számba vevő elemzés is képes releváns észrevételeket megállapítani, ahogy a pénzügyi adatok, vagy a gazdálkodási adatok elemzése is. Akkor járunk el helyesen, ha minél több vizsgálati módszert alkalmazunk.

A céggel való együttműködésem előéletéhez tartozik, hogy a családom nem többségi, de meghatározó tulajdoni hányaddal rendelkezik a Zrt-ben. Szüleim, nagyszüleim tulajdonosok, keresztapám pedig tulajdonos és vezető tisztségviselő is a vállalkozásban, így ő valóban részt is vesz a cég működésében. 2022-es évben a munkagyakorlat tantárgy kötelező három hetes gyakorlati idejét is náluk töltöttem, így tapasztalatokat és tudást szerezhettem. Már akkor körvonalazódott jelen szakdolgozat váza, mely az alábbiak szerint épül fel. Bevezetést követő első tartalmi fejezetként bemutatom a magyar mezőgazdaság aktuális helyzetét, majd konkrétan a Haladás Mezőgazdasági Zrt-t. Rövid történeti áttekintést követően a jelenre fókuszálok. Ebben a fejezetben igyekszem minden minősítés és véleményalkotás nélkül szigorúan a tényszerű adatokra, eszközökre, adottságokra koncentrálni. Mindezt azonban csak olyan mélységig, ami a későbbi elemzés szempontjából releváns.

A szakdolgozat következő fejezete pénzügyi szemléletben vizsgálja a cég utolsó négy lezárt évét. A mutatók érdemi vizsgálata érdekében nem csak a beszámolókat vizsgálom, de a részletesebb bontást és precízebb vizsgálatot lehetővé tevő év végi főkönyvi kivonatokról veszem az adatokat, saját szerkesztésű táblázatokat, grafikonokat használok.

A 4.5. fejezet a szántóföldi növénytermesztést mutatja be. A gazdálkodási adatokat kiegészítem költség és bevételi adatokkal is, így nem csak hozam alakulások, de valós gazdálkodási elemzést tudok végezni. Fontosnak tartom kiemelni, hogy a cég a vizsgált négy évben módosította, szűkítette a tevékenységi körét. A korábbi sertésenyésztési, majd sertés hizlalási tevékenységét szüneteltette, így az összehasonlíthatóság érdekében a teljes vizsgált időszakban csak a szántóföldi növénytermesztést mutatom be, elemzem.

A szakdolgozat rövid összefoglalással zárul, mely támaszkodik a vizsgálat eredményeire. Azonosítja az egyes elemzés típusok által megállapított erősségeket, gyengeségeket, fenyegetéseket és lehetőségeket. Jövőképet és javasolt fejlesztési irányt határoz meg a Zrt. számára. Befektetőknek, finanszírozóknak, tulajdonosoknak segít reális képet kapni a cégről. Egy ilyen komplex elemzés igényli az agrár szektor és a gazdasági összefüggések ismeretét, ideális feladat egy vidékfejlesztési agrármérnök számára.

2. SZAKIRODALMI FELDOGLÓZÁS

2.1. Magyarország mezőgazdaságának aktuális helyzete

A mezőgazdaság erősen kiszolgáltatott a külső tényezőknek. Mindig is így volt, minden igyekezet ellenére így is fog maradni. Ezt, az ágazat szereplői el is fogadják, azonban tény, hogy az elmúlt időszakban azt lehet érezni, hogy gyakrabban és intenzívebb hatásokkal szembesülnek. Hasonlóan más ágazatokhoz a mezőgazdaságra is elmondható, hogy a korábbiakkal ellentétben manapság az egymásba fonódó válságok korszakát éljük. Hosszabb időtávot vizsgálva a múltban jól azonosíthatók az éghajlati kilengések. Egy-egy aszályosabb év, vagy tavaszi fagyok mindig is voltak. Jól azonosítható válságok, vagy piaci változások is felléptek. A 2008-as bankválság, Magyarországon devizahitelezésből adódó nehézségek, vagy korábban az uniós csatlakozás is jól beazonosítható, határozott kihívást jelentő időszak volt a mezőgazdaság számára. Mégis az a tapasztalat kristályosodott ki, hogy a mezőgazdasági termelés válságálló. Sokkal kisebb bedőlési arány, pálya elhagyó jellemezte, mint más szektorokat. Bár ez talán még mindig elmondható, sőt a 2023-as nemzetgazdasági évet nemzetgazdasági szinten egyértelműen a mezőgazdaság húzta fel ¹. Mégis igaz, hogy a magyar mezőgazdaság kifejezetten nehéz helyzetben van. Nem nagy vigasz, hogy ez most nem lokális probléma. Egész Európában egymást érik a gazda tüntetések. Mindez azért is lehet, mert az egyes kihívást jelentő események egymásba csúsznak, egymást erősítik, de legalábbis nincs idő az okozott sebek begyógyítására, a termelési struktúra változtatására, érdemi korrekcióra, az átmenetileg lecsökkent tőke visszaforgatására pár jobb év során. A dolgozatban vizsgált utolsó 4-5 évet úgy kezdtük, hogy a korábbi kínai sertéspestis miatt leállított kínai állattartás újra magához tért. Elképesztő dinamikával növelte takarmány igényét 2021-re, felvásárolva az európai terményeket ². Mire a gazdálkodás bármit tudott volna tenni, megjelent a COVID lezárásokkal, kereskedelmi szállítási láncok átmeneti blokkolásával. A sokadik hullám lecsengése közben kirobbant az orosz-ukrán háborús konfliktus, ami kérdésessé tette a világ leginkább meghatározó gabona és takarmány termelőinek megjelenését a világpiacon. Termőterületek kiesése, a háború miatti hatékonyság veszteség, a piacra jutási nehézségek, vagy akár csak a szankciók miatt. Ez a bizonytalanság és piaci félelem hatalmas árrobbanást okozott a termény árakban, és legalább ekkorát az input árakban. A 2022-es évben komolyan felmerült,

¹ <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20231207/kiderult-mi-mentette-meg-magyarorszagot-a-hatalmas-recessziotol-656325>

² <https://www.agroinform.hu/gazdasag/kina-hatalmas-utemben-szivja-fel-a-vilag-agrartermekeit-50642-001>

hogy a szárításhoz a gáz nem is ár kérdés lesz, hanem mennyiségi korlátozás is elképzelhető. Hiszen a szárítási időszakban megkezdődik a fűtési szezon is, így a mezőgazdasági felhasználás és ipari igények mellett a lakossági fűtési igényt is ki kell elégíteni, ami ráadásul természetesen prioritást is élvez. Szerencsére ezt azért elkerülte az ágazat, sőt mára a gáz árak is rendeződtek, a háború kirobbanása előtti szintekre ért vissza a gáz, ám az általános költség szint az extrém 2022-23-as szintek után csak részben csökkent vissza. Műtrágya, növényvédő szer, üzemanyag és az élőmunka költsége határozottan magasabb szinten van, mint korábban. Ezt az időszakot, ha ágazattól függetlenül vizsgálánk, az inflációt nem lehetne megkerülni. A mezőgazdaságban is éreztette hatását, emelte a költség szintet, de itt ezzel párhuzamosan megjelent egy történelmi léptékű aszály is. 2022-ben főleg az ország keleti felén sok esetben teljes, azaz 100%-os termés kiesést szenvedtek el a gazdák kukorica, vagy napraforgó esetében. Ennek következtében a gazdaságpolitika támogatott finanszírozást, a banki hitelekkel érintő agrármoratóriumot és átmeneti exportkorlátozást vezetett be. Enyhítve a mezőgazdasági szereplőket sújtó hatásokat. A mai helyzethez, az egész Európát jellemző gazdatűntetésekhez azonban más is hozzájárult. Ukrajna támogatására az Európai Unió eleinte feloldotta a belső, szigorú szabályait a mezőgazdasági termékek kapcsán. Ennek következtében nagy mennyiségben ömlött az európai piacra az uniósnál sokkal elfogadóbb szabályok, azaz alacsonyabb költséggel, kontrollálatlan növényvédő szerekkel, műtrágyával termesztett akár GMO-s termények. Ráadásul az Unió a Közös Agrárpolitika (KAP) költségvetését is csökkenteni akarta új zöld szabályok bevezetését tervezte, ami tovább rontotta volna az európai gazdák versenyképességét. Magyarország az elsők közt lépve korlátozta az ukrán termények behozatalát, és Brüsszel is elhalasztotta az új Zöld szabályok bevezetését. A gazdatűntetések lecsillapításához mindez elegendő volt, ám továbbra is nagy kérdőjelek vannak a mezőgazdasági termelők jelenével és jövőjével kapcsolatban ³. A 2023-as év gazdálkodási adatai jó számokat mutatnak, azonban az árak jelentősen visszaestek, így a 2022-es rekord év után egy kifejezetten gyenge 2023-as évet realizáltak a termelők, így a 2024-es évet nemzetgazdasági szinten alacsonyabb műtrágya és növényvédőszer kijuttatással tervezik. Sok esetben a gyengébb területeket nem is vetik el, alacsonyabb vetésterületekkel lehet számolni. Hozamokról még korai beszélni, de az árak továbbra is alacsonyak.

A magyar mezőgazdaságnak közép és hosszú távon választ kell adnia a régóta jelen lévő kihívásokra úgy, mint az éghajlatváltozás, a szélsőséges időjárási jelenségek egyre gyakoribb

³ <https://hvg.hu/cimke/gazdat%C3%BCntet%C3%A9s>

előfordulása. Az alacsony öntözhető területek problémájára, a víz megtartás növelésére, a drága szállítási költségekre (vízi szállítási út/ eszközpark hiánya), és a belső felhasználás leépülésére. A magyar mezőgazdaságnak jobban kellene épülnie az éghajlati és talajtani adottságokra a termesztett növénykultúrákat tekintve, hazai vagy környező országokbeli stabil feldolgozó kapacitásokat kell kiszolgálni, ami magas hozzáadott értékű, magas árfekvésű termékeket tud fizetőképes kereslettel rendelkező piacokra juttatni, mert az ágazatra szükség van. Jobban, mint valaha. A föld népesedése, az általános életszínvonal emelkedésből eredő fogyasztás növekedés kérdés nélkül szükségessé teszi a mezőgazdaság és élelmiszeripar kibocsájtás növelését, ami elvárja a hatékonyság növelését.^{4 5}

2.2. A Haladás Zrt bemutatása

A Haladás Mezőgazdasági Zrt. A Haladás Mezőgazdasági Szövetkezet teljes átalakulásával 2003.09.13-án jött létre, teljes körű jogutódként 320,87M HUF jegyzett tőkével. A jogelőd szövetkezet korábbi tagjainak száma mára a részvénytársaságban jelentősen lecsökkent. Alapvetően kettő család, a Berek család 47,15% és Bódis család 47,06% rendelkezik a többségi tulajdoni hányaddal. Legnagyobb egy személyi tulajdoni hányadok, id. Berek Péter 25,4% és Bódis Zoltán 23%. Mindkét család 1-1 tagja a cég működésében is részt vesz. A teljes részvényjegyzék az alábbiak szerint alakul.

⁴ <https://agrotrend.hu/gazdalkodas/szantofold-2/a-magyar-mezogazdasag-es-a-hazai-termelok-helyzete-kilatasai-es-lehetosegei/>

⁵ <https://www.agroinform.hu/gazdasag/miert-van-bajban-a-magyar-mezogazdasag-igy-latjak-a-gazdak-67584-001>

Sz.	Név	Születési név	Szavazati jog %	Születési hely, év, hó, nap	Anyja neve	Részvény névérték
1.	Ballér Józsefné	Galambos Magdolna	0,066	Somogysárd, 1950.03.27.	Czuring Erzsébet	219 000 Ft
2.	Berek Gábor		5,903	Kaposvár, 1979.04.01	Sovány Györgyi	25 486 000 Ft
3.	Berek Péter		25,431	Fiad, 1951.04.10.	Juhász Borbála	84 142 000 Ft
4.	Ifj. Berek Péter		4,948	Kaposvár, 1975.07.30.	Sovány Györgyi	16 371 000 Ft
5.	Berek Péterné		9,067	Fonyód, 1953.02.03.	Bárany Anna	30 000 000 Ft
6.	Bódis Zoltán		23,023	Kaposvár, 1960.07.20.	Fehér Rózsa	76 175 000 Ft
7.	Bódis Zoltánné		4,836	Kaposvár, 1965.11.10.	Rózsa Margit	16 000 000 Ft
8.	Bódis Bálint		9,945	Kaposvár, 1989.02.23.	László Márta	32 905 000 Ft
9.	Bódis Bence		4,538	Kaposvár, 1995.03.16.	László Márta	30 623 000 Ft
10.	Bohár Emil		0,345	Zalaszentgrót, 1960.01.31.	Bozzai Anna	1 141 000 Ft
11.	Bohárné M. Zsuzsa	Mizerák Zsuzsanna	0,225	Tab, 1961.06.12.	Kadlicskó Zsuzsanna	743 000 Ft
12.	Csendes Attila		0,440	Kaposvár, 1970.03.24.	Horváth Éva	1 456 000 Ft
13.	Domján Istvánné	Pál Magdolna	0,003	Keszthely, 1960.06.23.	Szaka Mária	20 000 Ft
14.	Endrődi László		0,003	Marcali, 1947.09.13.	Kovács Katalin	10 000 Ft
15.	Fentős Zoltánné	Gelencsér Zsuzsanna	0,003	Somogysárd, 1954.11.07.	Hegyi Rózsa	10 000 Ft
16.	Horváth Gyula		2,126	Kaposvár, 1959.12.13.	Szabó Margit	7 033 000 Ft
17.	Király István		0,021	Bodrog, 1931.01.18.	Béres Mária	68 000 Ft
18.	Pékó Attila		1,929	Kaposvár, 1960.02.27.	Sudár Julianna	6 384 000 Ft
19.	Raposa János		0,500	Kaposvár, 1971.11.16.	Mihálovics Éva	1 655 000 Ft
20.	Sági Istvánné	Lutár Erzsébet	0,087	Mezőcsokonya, 1958.01.25.	Kaszás Erzsébet	289 000 Ft
21.	Tóth Jánosné	Jani Mária	0,003	Somogysárd, 1958.12.07.	Tóth Mária	10 000 Ft
22.	Vadász János		0,039	Kiskunhalas, 1951.03.15	Várnagy Erzsébet	130 000 Ft
	Összesen:					330 870 000 Ft

“HALADÁS”
Mezőgazdasági Zrt. (5.)
7435 Somogysárd, 0123/14 HRSZ.
Adószám: 13076463-2-14
10700055-0131804-51100005

1. ábra: A Zrt részvényesei

Forrás: A Haladás Mezőgazdasági Zrt. Belső dokumentumai

A Zrt. főtevékenysége szántóföldi növénytermesztés (TEÁOR: 0111/08 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése. További tevékenységi körök főképp az alaptevékenységet szolgáló egyéb tevékenységek, úgy mint egyéb növények termesztése, különféle termény nagykereskedeleme, szolgáltatás, szállítás, gépjármű javítás és karbantartás. Illetve tevékenységi körök közt van még az állattartás is, ám ezt a tevékenységet a vállalkozás tartósan szünetelteti. (forrás: cégkivonat)

A telephely Kaposvártól 19 km-re, Somogysárd külterületén található (7435. Somogysárd, 0123/14 HRSZ). Míg a szövetkezet korábban több ingatlannal is rendelkezett, a központi iroda is Somogysárd belterületén volt. Mára minden tevékenység egy telephelyre, a központi majorba került átszervezésre. Hatékonyabbá téve a megközelítést, őrzést, telephely védelmet és az egyes egységek közti információáramlást. A külterületi ingatlan Major besorolású. Rendelkezik minden működési, környezetvédelmi, állattartási engedéllyel. A telek 185.570 m² nagyságú, ezen belül 26 felépítmény összesen 12.068 m² alapterületű. Már a jogelőd szövetkezet is ezen a telephelyen kezdte 1965-ben az állattartó tevékenységet. A szövetkezeti, majd az átalakulás utáni időszak idejében minden tevékenységre jól elkülönített épületek, épületegyüttesek jöttek létre. A bejáratnál természetesen porta épület és mérlegház, előtte hídmérleg található. A telepen van két különböző saját gépműhely 800, illetve 1000 négyzetméteres beépített

alapterülettel. A fedett géptároló ugyancsak 1000 négyzetméteres belterületű, de elkülönített épületben vasraktárral is rendelkeznek. A szántóföldi növénytermesztést aktívan kiszolgáló épületek a szárító és szociális épület, valamint több sík tároló.

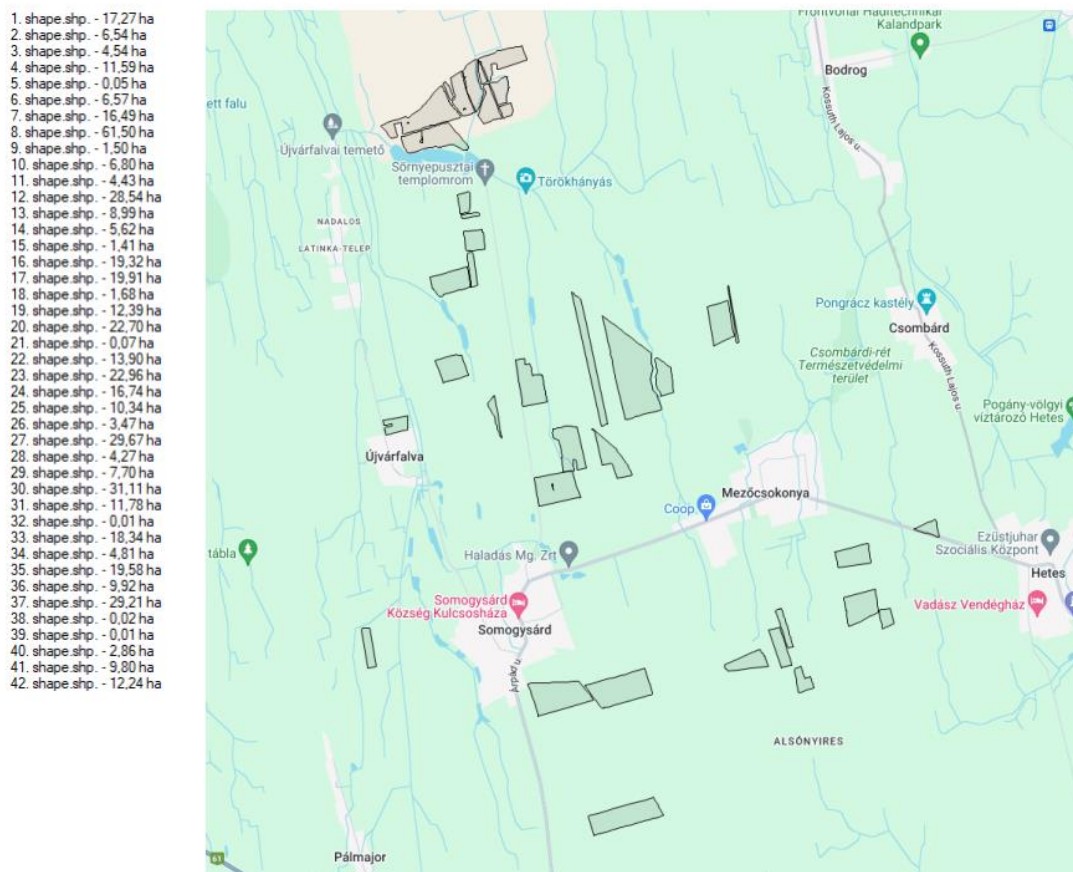

1-3. kép: A Haladás Mezőgazdasági Zrt.-ről készült képek

Ugyancsak használatban lévő épület blokkok az irodák, tárgyalók, víztorony és az üzemanyag kút. Ugyanakkor a jelenlegi működésben már használaton kívüli épület- blokkokkal is rendelkeznek. Ezek egyrészt a fűrészüzemet szolgálták ki, másrészt és főképpen az állattartási üzletágot. A sertéstartás teljes folyamatának megfelelően elkülönített daráló, keverő épület, koca- és kanszállás, előhizláló, kettő darab fiaztató épület és hat, egyesével is 600-600 négyzetméteres hizlaldával rendelkeznek. A major a jelenlegi működési volumenhez és tevékenységi körökhöz indokolatlanul nagy. Már az állag megóvás is jelentős teher, ugyanakkor jelentős lehetőség a vállalkozás számára az egyes részek leválasztása és bérbe adása, vagy értékesítése, mely lekötött tőkét tud felszabadítani.

A művelt területek nagysága a szövetkezeti idők óta lefeleződött. 2020-tól 517 hektár. A területet a földtörvénynek is megfelelően csak természetes személyek tulajdonolhatják, így a Zrt. magánszemélyektől bérlí. A tulajdonosok túlnyomó részt a Zrt tagjai is, így a hosszabbítások során jelentős területvesztés nem várható. A bérleti szerződések 82 %-a 10 évre

szól (2028.12.31-ig). A termeléshez szükséges földterület, mint legfőbb erőforrás, így a továbbiakban is biztosított. Elhelyezkedésüket tekintve a legnagyobb távolság is csak 15 km a két földterület között. Középen pedig a jelzett major található.

2. ábra: A Haladás mezőgazdasági Zrt. Földterületei

Forrás: A Haladás Mezőgazdasági Zrt. Belső dokumentumai

Adottság tekintetében nem a legjobb minőségűek a földek. Jellemzően 12-16 aranykorona értékű, gyengén humuszos homoktalajok. A víztartó képességük gyenge, amit csak részben kompenzál, hogy Somogysárd térségében halastó és két patak is található. Ugyanakkor előnyös, hogy a terület feleződése után is sikerült a közvetlen, major melletti földterületeket megtartani, amint azt az 2. ábra is mutatja, így a tényleges távolságok nem nagyok. Ez a hatékonyság szempontjából kulcskérdés. Szántóföldi növénytermesztés vizsgálatánál ki kell térni a domborzatra is. Nem csak a hatékonyság, de a szigorodó szabályozás miatt is. A földterület helyes mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozó rendelet, kötelező előírásokat (HMKÁ előírások) és szankciókat fogalmaz meg:

„A talajromlás és a talajerózió kockázatát csökkentő talajművelés, ideértve a lejtők dőlésszögének figyelembevételét is – HMKÁ 5. előírás

- (1) Direktvetés, szintvonalas vagy rétegvonalakkal párhuzamos művelés, továbbá az eróziós jegyeket mutató lefolyási útvonalakon erózióvédelmi sávok kialakításával folytatott művelés kivételével tilos a 12 %-nál nagyobb lejtésű területen kapás növények – beleértve a kukoricát és napraforgót is – termesztése, valamint őszi káposztarepce átlagosan 24 cm-nél nagyobb sortávolságon való termesztése.
- (2) A tábla 12 % feletti lejtésű területeken elhelyezkedőnek minősül, ha
- a) 2 hektárnál kisebb területű táblák esetében az adott tábla területének több mint 50 %-a 12 %-nál nagyobb lejtésű területen helyezkedik el; valamint
 - b) 2 hektáros, vagy annál nagyobb területű táblák esetében az adott táblán belül a 12 %-nál nagyobb lejtésű terület nagysága meghaladja az 1 hektárt.”⁶
- melyek betartása érdekében a termesztett növények (őszi búza, napraforgó, kukorica) vetésforgójára, művelés technikájára is figyelemmel kell lenni.

A szántóföldi növénytermesztés eszközigényes. Nem csak a már bemutatott ingatlanokat kell ide sorolni (hídmérleg, üzemanyag kút, szárító, tároló), de a géppark is jelentős erőforrást köt le. Legyen az anyagi, vagy élőmunka igény. A Haladás Mezőgazdasági Zrt. a jelenlegi saját 500 hektáros nagyságrendű bejegyzett földhasználatán túl, szolgáltatást is vállal és végez a rendelkezésére álló eszközparkkal. A szárítási, tárolási kapacitások kihasználását akkor tudja hatékonyan biztosítani, ha a környékbeli kistermelőknek, családi gazdálkodóknak nem csak az ingatlanokat, de gépi munkát is tud szolgáltatásra felkínálni. Ennek érdekében a vállalkozás nem csak az ingatlanok, de a géppark esetében is az indokoltnál nagyobb eszközellátottsággal működik. Kettő kombájn biztosítja a betakarítást. A kombájn szükséglet, vagy kombájn kapacitás meghatározásakor figyelembe kell venni a vetésforgót, valamint az azonos növénykultúrán belüli különböző fajta választékokat. Ezek ugyanis mind csökkentik az azonos időben szükségessé váló munkákat. A kombájnokkal történő betakarítás különösen a kalászos kultúráknál kényes és kiemelten fontos téma. Ezek betakarítása ugyanis nem halasztható, a késői betakarítás jelentős minőség romlást, ezáltal hatékonyság veszteséget okoz. Nyilvánvalóan a napraforgót is szerencsés a deszikálás után a lehető leggyorsabban betakarítani, nehogy egy hosszan tartó esős időszak miatt betakaríthatatlanná váljon a termés. A kukorica esetében is a hosszan lábon tartás növeli például a vadkár kockázatát. Azonban kétségtelen tény, hogy a kalászosok betakarítása igényli a leginkább feszített betakarítást. Itt a leginkább fontos, hogy a

⁶ „<https://www.agroinform.hu/palyazatok/feltetelessegi-rendelet-vetesvaltas-talajerozio-63647-001>”

megfelelő pillanatban álljon rendelkezésre elegendő kombájn kapacitás. A talajművelést három erőgép látja el 215 és 175 lóerős John Deer traktorok, melyek mindegyike a precíziós művelésre alkalmas. Ezen felül további 3 MTZ típusú traktorral rendelkeznek, melyek inkább csak kiszolgáló tevékenységet látnak el. Permetezéshez vizet visznek, vagy anyagot mozgatnak telephelyen belül, vagy a művelt földterületekre. A telephelyen belüli árumozgatásra kettő rakodógéppel rendelkeznek, mely elegendő egy ekkora major működtetéséhez azzal a megjegyzéssel, hogy a szárító behordó szalaggal közvetlen is tudja tölteni a tároló silókat. Ezen erőgépek kiszolgálására a hagyományos növénykultúrák termesztéséhez szükséges minden munkagéppel kellő mennyiségben rendelkeznek, minden munkagép alkalmas a precíziós művelésre. A műtrágya szórótól a szemenkénti differenciált vetésre alkalmas vetőgépig. Ezzel az eszközparkkal nem csak a jelenlegi 500 hektár körüli területet tudják művelni, de jellemzően a korábbi szövetkezeti földhasználatból kivitt területeken is releváns szolgáltatóként tud a Zrt. megjelenni. Ugyan veszély nem fenyegeti, de az alap támogatások feltétele, hogy az árbevételen belül a szolgáltatási tevékenység aránya nem haladhatja meg az alapvető mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel arányát, mert mint a későbbi fejezetek is bemutatják majd az eredményes növénytermesztési tevékenység elengedhetetlen része, a támogatások begyűjtése.

A fejezet végén összegzésként az mondható el, hogy a Somogysárd Mezőgazdasági Zrt:

- stabil és a működésbe bevonódó tulajdonosi kör által birtokolt gazdálkodó egység,
- előnyös domborzati, de gyenge talajtani adottságokkal rendelkező, jól körülhatárolt, és egymáshoz közeli földterületeken,
- letisztult tevékenységet folytat, ami a saját földhasználati joggal rendelkező szántóföldi növénytermesztésen túl szolgáltatást is képes nyújtani,
- erősen támaszkodik a jogelőd szövetkezet ingatlan eszköz állományára, ami a jelenlegi tevékenység és szolgáltatás mellett lehetőséget biztosít ingatlan értékesítésre/bérbeadásra,
- gépparkja korszerű, precíziós művelésre alkalmas, így nem csak hatékonyan tud dolgozni, de a szolgáltatási piacon is értéket jelent.

3. ALKALMAZOTT MÓDSZEREK

Ahogy *Béhm Imre a Vállalkozások pénzügyi tervezése (1998)* című könyvében is írja, több szakirodalom is átveszi, hivatkozza. A vállalkozások pénzügyi teljesítményét nagyon sokféle mutatóval lehet vizsgálni. Sőt, néha egy-egy mérlegből kivett szám, adat önmagában is jól minősíti a céget (mérleg főösszeg, árbevétel, adózott eredmény, stb.). Az összetettebb mutatók is jellemzően arányszámok, indexek. Ezek legtöbbje szinte minden szakirodalomban egységesen fordul elő. Pontosan ez által válnak összehasonlíthatóvá az elemzett vállalkozások. Ebben a fejezetben ezeket mutatom be, majd a következő fejezetben a Haladás Mezőgazdasági Zrt adataival számolom ki őket.

3.1. Az elemzéshez felhasznált adatbázis

A Haladás Mezőgazdasági Zrt. a Számviteli törvényben meghatározott (*A számvitelről szóló 2000. évi C. törvényt az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CLVÖ. törvény*), könyvvizsgálattal alátámasztott beszámolót köteles készíteni, amely a társaság pénzügyi helyzetéről, tevékenysége eredményéről és vagyonáról (eszközök és források) annak összetételéről valós képet ad, mind a részvénytársaság tulajdonosai, hitelezői és üzleti partnerei számára.

A vállalkozás foglalkoztatottai létszáma, éves (nettó) árbevétele és mérlegfőösszege alapján kötelezett az éves beszámoló készítésére. A beszámoló tartalmaz minden eszközt, saját tőkét, céltartalékot és összes kötelezettséget (továbbá az időbeli elhatárolásokat is) az adott időszaki bevételeket és ráfordításokat és eredményt (üzemi, adózott, pénzügyi, egyéb). Illetve minden olyan információt, amely ahhoz szükséges, hogy a pénzügyi, vagyoni, gazdálkodási, működési teljesítményről valós, objektív képet adjon a gazdasági szereplők számára. Ezzel továbbá segítve a tulajdonosok (rövid és hosszú távú) stratégiai döntéseinek megalapozottságát, irányát, ami egyben a vállalkozás eredményes működését, fenntartható fejlődését célozza. Az éves beszámoló naptári évről (január 1. – december 31-i időszak) december 31-i fordulónappal készíti a vállalkozások döntő többsége (lehetőség van egyéb negyedév eltolásra). A Haladás Mg. Zrt-nek az éves beszámolóját a fordulónaptól számított 150 napon belül a cégbíróságnál letétbe kell helyezni – taggyűlés által elfogadói határozattal, eredmény felhasználási rendelkezéssel, kiegészítő melléklettel és könyvvizsgálói záradékkal, – amit ezzel egyidejűleg az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Céginformációs Szolgálatának is megküldeni szükséges. Az elemzéshez kapcsolódó, az adott 2019-2022-es időszakra vonatkozóan a

Részvénytársaság a rendelkezésemre bocsátotta az éves beszámolóit (amely mérlegből, eredmény kimutatásból és kiegészítő mellékletből), valamint az időszaki főkönyvi analitikáit, kiegészítő adatait és saját gazdálkodására vonatkozó gyűjtött adatait, adatszolgáltatását. A beszámoló forgalmi költséges egyszerűsített éves beszámoló formájában készült. Az ebben a fejezetben bemutatásra kerülő elemzések részben ezen nyilvános adatokból és részben saját szerkesztésű táblázatok és ábrák felhasználásával készültek, amiket az elemzés érdekében készítettem a beszámolók, kimutatások és adatszolgáltatások alapján.

3.2. Az elemzéshez felhasznált pénzügyi mutatók

Az elemzés során először a vállalkozás gazdálkodás eredményének alakulását, pénzügyi-, jövedelmezőségi-, majd vagyon- helyzetét (mérlegszerkezetét) vizsgálom különböző mutatószámok alapján. Az elemzés a mérleg tárgyévi és a tárgyévet megelőző évek adataiból, azok összehasonlításával, elemeinek változásának vizsgálatával történik. Az elemzést vertikális és horizontális mutatószámok képzésével végezzük. A vertikális mutatószámok képzésének bázisa a mérleg egyik oldalának, vagy a forrás oldal, vagy az eszközoldal adatainak felhasználásával történik. Ellentétben a horizontális számított mutatókkal, melyek esetben a mérleg mind a forrás-, mind az eszköz- oldali adatait segítségül vesszük, alkalmazzuk (*Béhm, 1998*).

3.3. Pénzügyi helyzet elemzése

A vizsgálat során a vállalkozás rövid távú fizetőképességét más néven **likviditását**, másodsorban eladósodottságának mértékét (eladósodottságának mértékét), a vállalkozás bonitását vizsgálom. A vállalkozás azon képessége, hogy minden időben a fizetési kötelezettségeit határidőre tudja teljesíteni az adott cég likviditását jellemzi. A vállalat szokásos üzletmenete mellett rendelkezésre álló (mobilizálhatósága függvényében előteremthető) pénzeszközöket állítjuk szembe a vállalkozás fizetési határidőre történő kötelezettségei teljesítésével. A vállalat finanszírozási szerkezetében a hitel/tőke arány mértéke nagyban meghatározza a tulajdonosi tőke kockázatát, szabad pénzáramának alakulását. Az üzleti kockázatokat a társaság működéséből származó pénzáramai, Cash Flow (CF) határozzák meg, ezzel szemben az **eladósodottság** mértéke, annak finanszírozási struktúrája a vállalkozás pénzügyi kockázatát befolyásolja. A vállalat finanszírozási kockázatát, finanszírozási struktúráját az eladósodottsági mutatókkal tudjuk értékelni (*Béhm, 1997*).

1. táblázat: Likviditási és eladósodottsági mutatók

Likviditási mutatók	
Likviditási ráta (Forgóeszközök/Rövid lejáratú kötelezettségek)	Ezek a ráták a forgóeszközök és rövid lejáratú kötelezettségek arányából számíthatók és a vállalat rövidlejáratú kötelezettségei teljesítéséről tájékoztatnak.
Likviditási gyorsráta (Forgóeszközök-Készletek)/Rövid lejáratú kötelezettségek	Azt fejezi ki, hogy az egy év alatt pénzzé tehető készletek nélküli forgóeszközök milyen arányban képesek az egy éven belül esedékes kötelezettségek fedezésére, azaz milyen a cég rövid távú fizetőképessége. A cég megítélése akkor pozitív, ha ez az arány egyre növekvő, ami az azonnali fizetőképesség javulását jelzi.
Eladósodottsági mutatók	
A mutatók azt jelzik, hogy a vállalat milyen mértékben képes eleget tenni a hosszú lejáratú kötelezettségek teljesítésének.	
Eladósodottság foka (%) (Kötelezettségek/ Eszközök összesen)	Megmutatja, hogy az eszköz állomány milyen mértékben van megterhelve kötelezettségvállalással. Minél kisebb a mutató mértéke, annál jobb a cég megítélése.
Eladósodottság mértéke (Kötelezettségek/Saját tőke)	Azt mutatja, hogy a saját források a kötelezettségek hány százalékát fedezik. Pozitív a cég megítélése, ha a mutató értéke tartósan (jóval) 1 alatt van
Árbevételre vetített eladósodottság (%) ((Kötelezettségek- (Értékpapírok+Pénzeszközök)) /Értékesítés nettó árbevétele	Azt mutatja, hogy az árbevétel a kötelezettségek hány %-át fedezi

Forrás: saját szerkesztés, Záman, Béhm (2019) alapján

3.4. Jövedelmezőségi helyzet elemzése

A vállalkozás adott időszakra vonatkozó eredményességét, jövedelmezőségét különböző mutatószámokon keresztül vizsgáljuk. Az eredmény összetételének változásait, különböző vagyonrészeihez viszonyított arányát nézzük meg. A jövedelmezési mutatók a vállalkozás üzleti kockázatait, működési eredményeit fejezik ki, a közreműködő tényezők hatásait szemléltetik. Akkor jövedelmező egy vállalkozás amennyiben bevételei (értékesítés nettó árbevétele, rendkívüli eredmény, pénzügyi műveletek bevételei, stb...) meghaladják ráfordításait (értékesítés költségek és ráfordítások) és pozitív adózott eredményt ér el. A jövedelmezőség kifejezhető egységben, arányszámban, %-ban is (Béhm, 1998).

Az **árbevétel arányos jövedelmezőségi mutatók** növekedése számít kedvezőnek. Azt mutatják, hogy valamely bevétel kategóriák, hány százaléka marad eredményként a vállalkozásnál, szemben a **tőkearányos jövedelmezőségi mutatókkal**, amelyek azt szemléltetik, hogy a vállalkozás saját tőkéje egy egységével mekkora eredményt (jövedelmet)

tudott elérni a vizsgált időszakban – ez esetben is az értékek növekedése jelent pozitív változást a gazdálkodásban.

2. táblázat: Árbevétel- és tőkearányos jövedelmezőségi mutatók

Árbevétel arányos jövedelmezőségi mutatók	
Árbevétel arányos eredmény %	(Adózott eredmény/Nettó árbevétel) A mutató az árbevétel hatékonyságát fejezi ki úgy, hogy az árbevétel nyereségtartamát százalékban szemlélteti. A cég megítélése annál pozitívabb, minél magasabb a százalék.
Árbevétel arányos szokásos vállalkozási eredmény	Szokásos vállalkozási eredmény / (Értékesítés nettó árbevétele+ egyéb bevételek+ Pénzügyi műveletek bevételei)
Árbevétel arányos üzemi eredmény	Üzemi tevékenység eredménye / (Értékesítés nettó árbevétele+ Egyéb bevételek)
Tőkearányos jövedelmezőségi mutatók	
ROE / Tőkearányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Saját tőke) A mutató egy vállalat profittermelési hatékonyságáról nyújt információt, vagyis arról hogy egységnyi saját tőkére vetítve mekkora jövedelemtermelésre képes az adott vállalat. Annál jobb a cég megítélése, minél nagyobb a mutató értéke
Tőkearányos adózás előtti eredmény	Adózás előtti eredmény/ Saját tőke
Tőkearányos üzemi eredmény	Üzemi eredmény/ Saját tőke

Forrás: saját szerkesztés, Béhm (1997) alapján

3.5. Vagyoni helyzet elemzése

A vizsgálat során a mérlegben szereplő eszközök és források egyes tételeinek egymáshoz való viszonyát, nagyságát értékeljük a mutatószámok változásán keresztül, ezzel pedig a gazdálkodás színvonalát állapíthatjuk meg. A vagyoni helyzet elemzése történhet mind az eszköz- és forrás- oldal összetételének vizsgálatával és a belőlük képzett mutatószámok, megoszlási viszonyszámok használata segítségével.

3. táblázat: Eszköz és forrásállományok összetételének viszonyszámai

Egyes mérlegcsoportok és társuló mérlegfőcsoport összegének aránya	
Befektetett eszközcsoportok megoszlása	% (Immateriális javak/ Befektetett eszközök)
	% (Tárgyi eszközök/ Befektetett pénzügyi eszközök)
	% (Befektetett pénzügyi eszközök/ Befektetett eszközök)
Forgóeszköz csoportok megoszlása	% (Készletek/ Forgóeszközök)
	% (Követelések/ Forgóeszközök)
	% (Értékpapírok/ Forgóeszközök)
	% (Pénzeszközök/ Forgóeszközök)
Saját tőke megoszlása	% (Jegyzett tőke / Saját tőke)
	% (Jegyzett de be nem fizetett tőke / Saját tőke)
	% (Tőketartalék/Saját tőke)
	% (Eredménytartalék/ Saját tőke)
	% (Lekötött tartalék / Saját tőke)
	% (Adózott eredmény/Saját tőke)
	% (Értékelési tartalék/ Saját tőke)
Egyes mérlegtételek és társuló mérlegcsoportok összegének aránya	
Rövid lejáratú kötelezettségek megoszlása	% (Rövid lejáratú hitelek/ Rövid lejáratú kötelezettségek)
	% (Rövid lejáratú kölcsönök/Rövid lejáratú kötelezettségek)
	% (Vevőktől kapott előlegek/ Rövid lejáratú kötelezettségek)
	% (/Szállítók/ Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból/Rövid lejáratú kötelezettségek)
	% (Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben /Rövid lejáratú kötelezettségek)
	% (Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek/ Rövid lejáratú kötelezettségek)
Egyes mérlegfőcsoportok értékének és a mérleg főösszegének aránya	
Eszközfőcsoportok megoszlása	% (Befektetett eszközök/Mérlegfőösszeg)
	% (Forgóeszközök/ Mérlegfőösszeg)
	% (Aktív időbeli elhatárolások / Mérlegfőösszeg)
Forráscsoportok megoszlása	% (Saját tőke / Mérlegfőösszeg)
	% (Céltartalékok/ Mérlegfőösszeg)
	% (Kötelezettségek/ Mérlegfőösszeg)
	% (Passzív időbeli elhatárolások / Mérlegfőösszeg)

Forrás: saját szerkesztés, BÉHM (1998) alapján

A megoszlási viszonyszámok önállóan is lehetőséget biztosítanak a vizsgálatra, de historikus összehasonlításuk további összefüggések rávilágítására is lehetőséget adnak, illetve objektív voltak miatt a vállalkozás vagyonszerkezete összevethető az azonos ágazatban működő vállalkozásokéhoz és magához az ágazatra jellemző struktúrával is összevethető annak azonosságához / különbözőségéhez elővetítve a vállalkozás helyzetét, lehetőségeit. Az elemzéshez a mérleg adatokból tőkeszerkezeti (mérleg forrásoldali adatok felhasználása) és eszközszerkezeti (eszközoldali adatok felhasználása) mutatók képzésével végezhetjük a vagyoni helyzet feltérképezését.

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

4.1. A vállalkozás gazdálkodás eredményeinek elemzése

A vállalkozás a 2022-es évben HUF 659M árbevételt ért el, ami 16 % -os csökkenést jelent az előző évhez képest. A csökkenés oka a veszteséget termelő sertéshízlalási ágazat megszüntetésére (a sertéskereskedelmi tevékenység megmaradt, ami a felvásárlásra korlátozódik) vezethető vissza, amely a 2021-es évben HUF 411M bevételt jelentett. Az alacsonyabb mértékű csökkenést a növénytermesztési ágazat növekedése okozta. Kedvezőbb termésátlagok, magasabb értékesítési volumen (megjegyzés: takarmányozási célú felhasználás nem volt) és az értékesítési árak jelentős emelkedése is segítette. A mezőgazdasági szolgáltatás (bérmunka, terményszárítás) és terménykereskedelem bevétele is növekedett.

4. táblázat: A Haladás Mg. Zrt. gazdálkodásának teljesítménye 2019-2022

időszakra

eFt	2019	2020	2021	2022
I. Értékesítés nettó árbevétele	741 005	867 821	785 610	659 091
II. Értékesítés közvetlen költségei	752 142	836 788	897 924	564 478
III. Értékesítés bruttó eredménye	-11 137	31 033	-112 314	94 613
IV. Értékesítés közvetett költségei	55 266	44 483	55 906	68 821
V. Egyéb bevételek	74 992	80 256	115 055	136 708
VI. Egyéb ráfordítások	14 850	14 546	13 743	2 868
A. Üzemi (üzleti) tevékenységek eredménye	-6 261	52 260	-66 908	159 632
B. Pénzügyi műveletek eredménye	-6 178	-3 814	-8 905	-15 686
D. Adózott eredmény	-12 444	40 452	-75 813	143 946
Személyi jellegű ráfordítások	100 345	106 238	111 279	88 943
Értékcsökkenés	43 582	39 919	50 451	51 358

Forrás: A Zrt. éves beszámolója és főkönyve alapján saját szerkesztés

Az értékesítés közvetlen és közvetett költségei alacsonyabb szinten voltak előző évhez képest, amin belül a személyi jellegű ráfordítások is csökkentek, összefüggésben a sertéságazat leépítésével – kevesebb munkaerő szükséglet (5. táblázat)

5. táblázat: Személyi jellegű ráfordítások alakulása

időszak	átlag létszám (fő)	Személyi jellegű ráfordítások/év	eFt /fő/év
2019	29	100 345	3 460
2020	27	106 238	3 935
2021	28	111 279	3 974
2022	17	88 943	5 232

Forrás: A Zrt. éves beszámolója alapján saját szerkesztés

Egyéb bevételek között jellemzően a Zrt. igényelt támogatásai szerepelnek, amely a 2022-es évben főként AKG támogatást (HUF 56,2M) és SAPS/ zöldítési támogatást (HUF 46,3M) jelentett. Összesen HUF 106,1M összeget tettek ki a 2022. évi támogatások. Ezt megelőzően a 2021. évi támogatások összege HUF 78,9M volt. Véleményem szerint a mezőgazdasági támogatások visszaesése, megszűnése a Zrt. – működését jelentősen negatívan befolyásolná, sérülékennyé tenné, mely a támogatásokra berendezkedett teljes mezőgazdasági ágazatra is hatványozottan igaz.

Egyéb ráfordítások között nagyrészt a Zrt. finanszírozással kapcsolatos kamatai szerepelnek, mértéke az adott időszakban a hitelek felvételével és a hazai magasabb kamatkörnyezettel van összefüggésben. Ugyanakkor szintjét csökkenti az egyes támogatott hiteltípusok kedvező kamata.

A vállalkozás a 2022-es évében már pozitív üzemi szintű eredményt ért el a fentebb kifejtett okokból és pozitív adózott eredménnyel tudta zárni az évét, javítva ezzel tőkehelyzetét.

4.2. A vállalkozás pénzügyi helyzetének elemzése

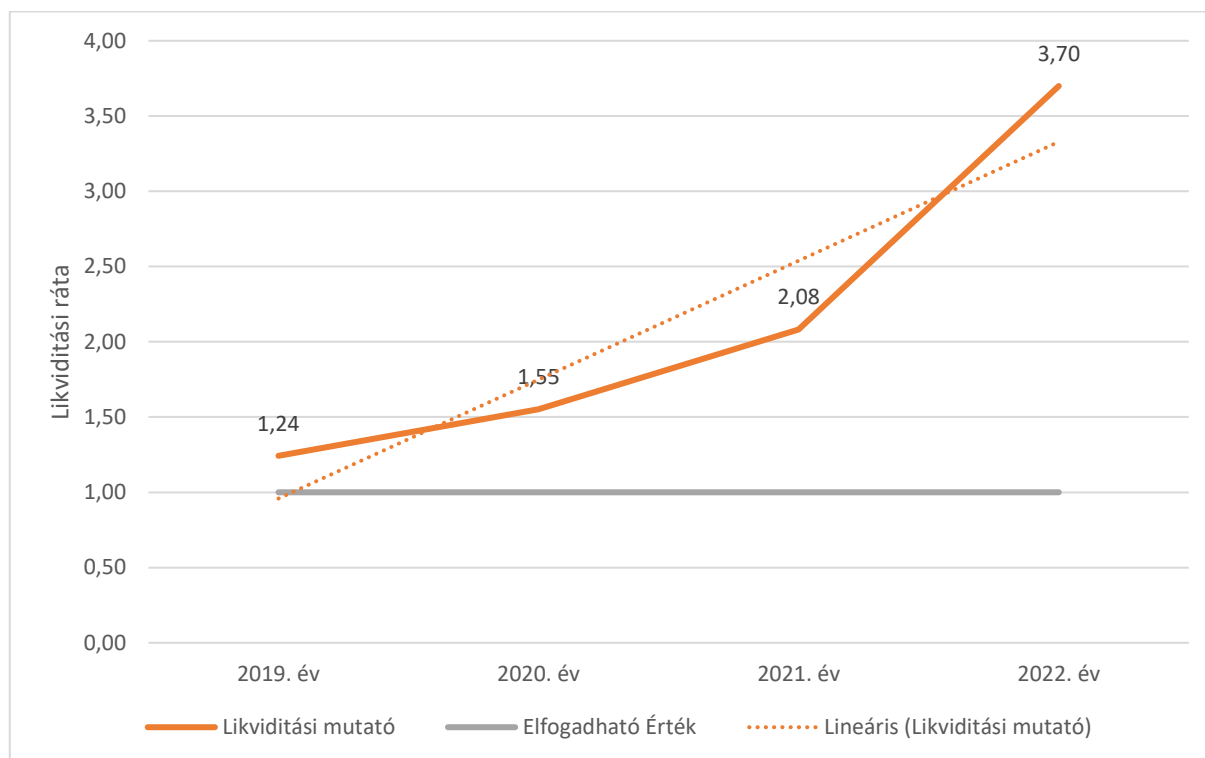
4.2.1. Rövid távú pénzügyi helyzetkép elemzése

Ezek a ráták a forgóeszközök és rövid lejáratú kötelezettségek arányából számíthatóak és a vállalat rövidlejáratú kötelezettségei teljesítéséről adnak tájékoztatást, tehát azt vizsgáljuk, hogy mennyire fizetőképés rövidtávon a vállalkozás. A folyamatos és eredményes működésének alapfeltétele a megfelelő mértékű likviditás.

Likviditási ráta

Folyamatosan az elfogadható 1 feletti likviditási mutató látható a Zrt.-nél, amely megfelelő érték felett van, de egy gyors piaci, környezeti változáshoz való alkalmazkodási képesség

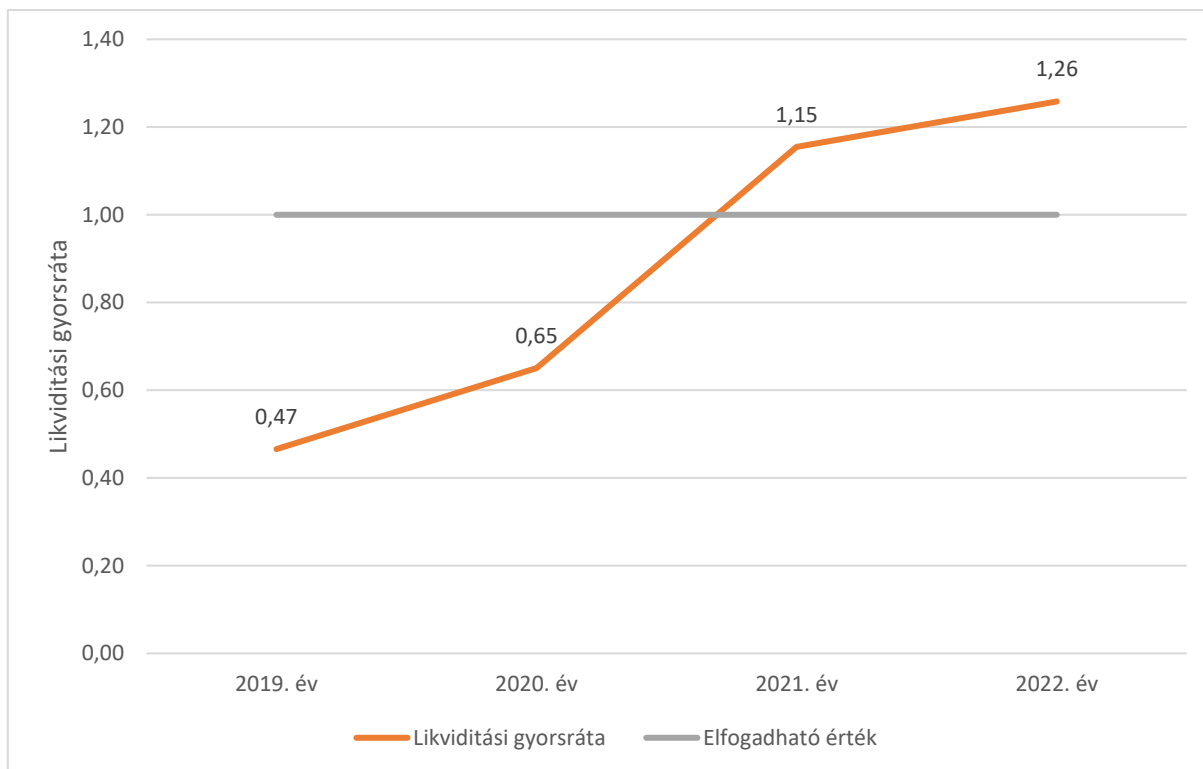
megítélésére szükséges az azonnal, rövid időn belül felszabadítható pénzeszközök vizsgálatába is belemenni (3. ábra).

3. ábra: A Haladás Mg. Zrt. likviditási mutatója 2019-2022 időszak között

Likviditási gyorsráta

A likviditási gyorsráta a forgóeszközök egy szűkebb körét veszi figyelembe. Azt fejezi ki, hogy az egy év alatt pénzzé tehető készletek nélküli forgóeszközök milyen arányban képesek az egy éven belül esedékes kötelezettségek fedezésére, azaz milyen a cég rövid távú fizetőképessége. A cég megítélése akkor pozitív, ha ez az arány egyre növekvő, ami az azonnali fizetőképesség javulását jelzi (4. ábra).

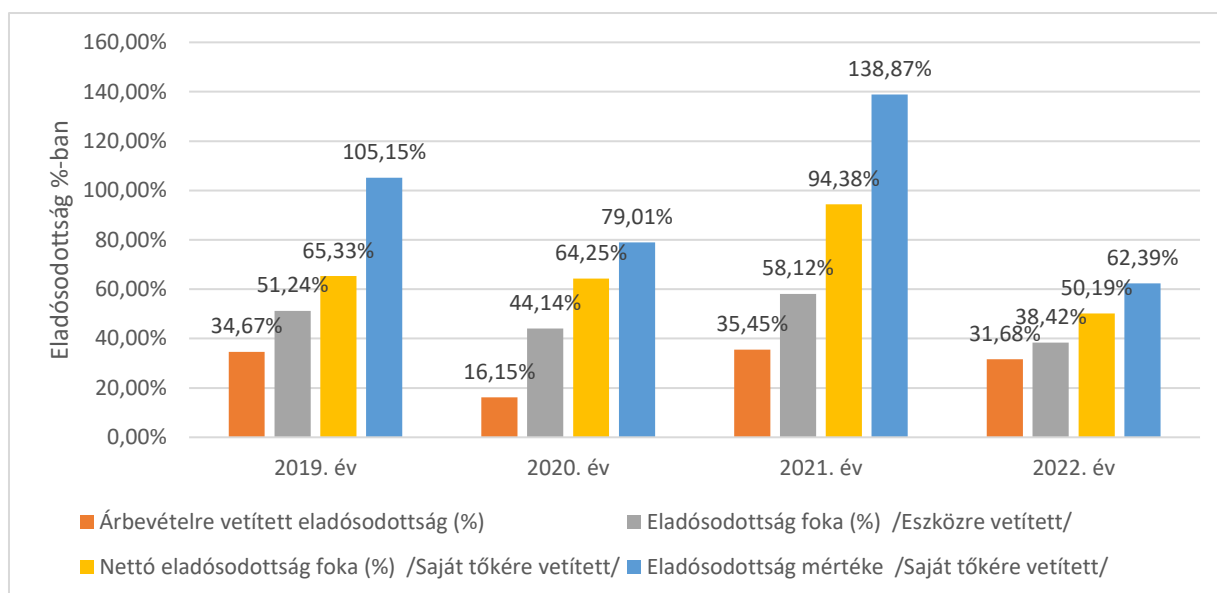

4. ábra: Likviditási gyorsráta alakulása

Látható, hogy a vállalkozás készletei jelentős likviditást kötöttek le a vizsgált időszak első két évében, majd a likviditás javuló tendenciát mutatott, köszönhetően a készletcsökkenésnek (struktúra váltásnak). A vállalkozás elérte a működés biztonságához elfogadható likviditási szintet.

4.2.2. Hosszú távú pénzügyi helyzetkép elemzése

Egy vállalkozás hosszútávú pénzügyi helyzetének vizsgálata során annak adósságállományát az összes eszközéhez, árbevételéhez és saját tőkéjéhez viszonyítjuk. A Zrt. mind rövid, mind hosszútávú kötelezettségekkel is rendelkezik, így az összes kötelezettségét viszonyítom a mérleg kategóriákhoz, eredmény kimutatásához (5. ábra).

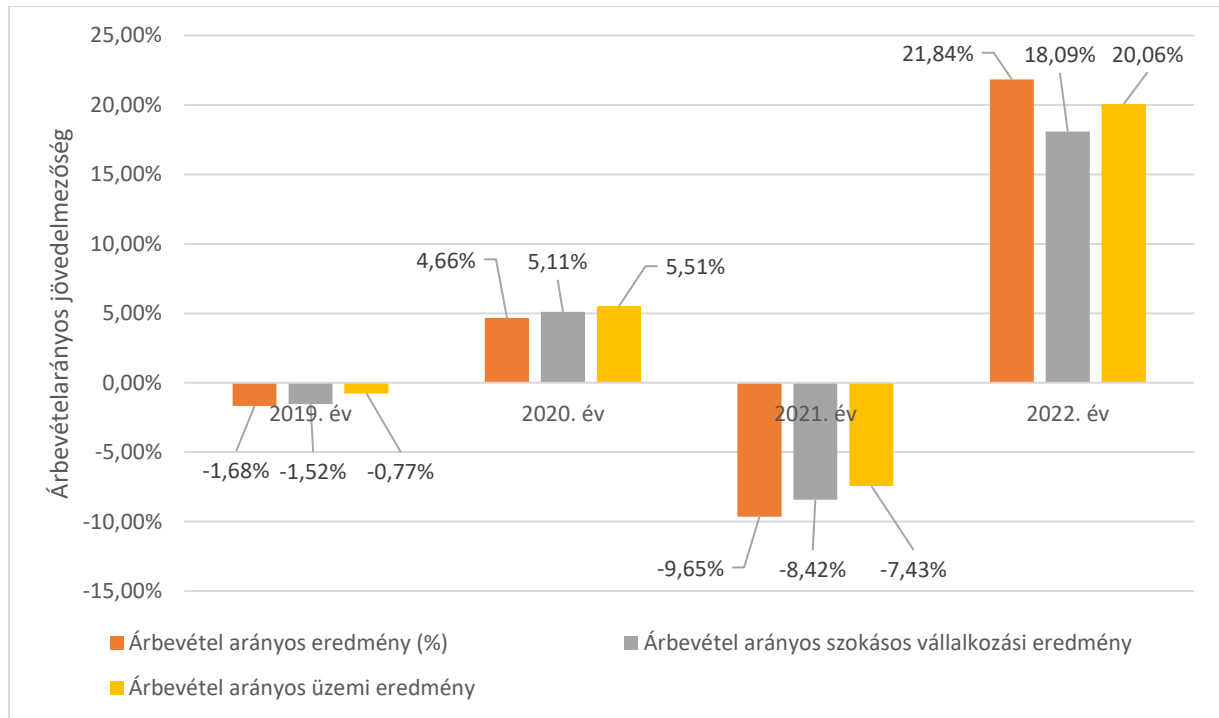

5. ábra: A Zrt. eladósodottsági foka 2019-2022 időszak között

Az eszközállomány milyen mértékben van kötelezettségvállalással terhelve azt az eladósodottság fokával tudjuk jellemezni. A mutatószám esetében mind a rövid, közép és hosszútávú kötelezettségeket is figyelembe vesszük. A **nettó eladósodottság foka** megmutatja, hogy a kintlévőségekkel csökkentett kötelezettségek a saját tőke hány %-át kötik le (feltételezzük, hogy a követelések pénzügyileg előbb realizálódnak, mint ahogy a kötelezettségeket teljesíteni kell). Kedvező, ha a mutató minél alacsonyabb értéket mutat és csökkenő tendenciájú. (Sztanó, 2002) Az 5. ábra alapján megállapítható, hogy az eladósodottság foka megfelelő szinten maradt az adott vizsgált időszakban, mértéke kezelhető. A 2021-es évben látott kiugrás a jelentősebb veszteséges gazdálkodásnak köszönhető, amelyre a kedvezőtlen piaci folyamatok hatottak (aszály, input ár növekedés és piaci felvásárlási ár mértékének visszaesése). Az **árbevételre vetített eladósodottság** kifejezi, hogy az árbevétel a kötelezettségek hány % -át fedezi, a likvid forgóeszközökkel csökkentett részére mekkora fedezetet nyújt az árbevétel. A stabil, hosszú távú működés biztosításának feltétele, hogy a működésből származó bevételek a kötelezettségek teljesítéséhez megfelelő fedezetet biztosítsanak. Mivel mindkét mutató a Zrt. esetében 100 % alatt van és tendenciájukat tekintve is megfelelő képet mutatnak. A kedvező irányba történő változás a menedzsment megfelelő stratégiai döntésének köszönhető (sertés ágazat leépítése, kiszervezése, lásd: 2.2 és 4.5. fejezet).

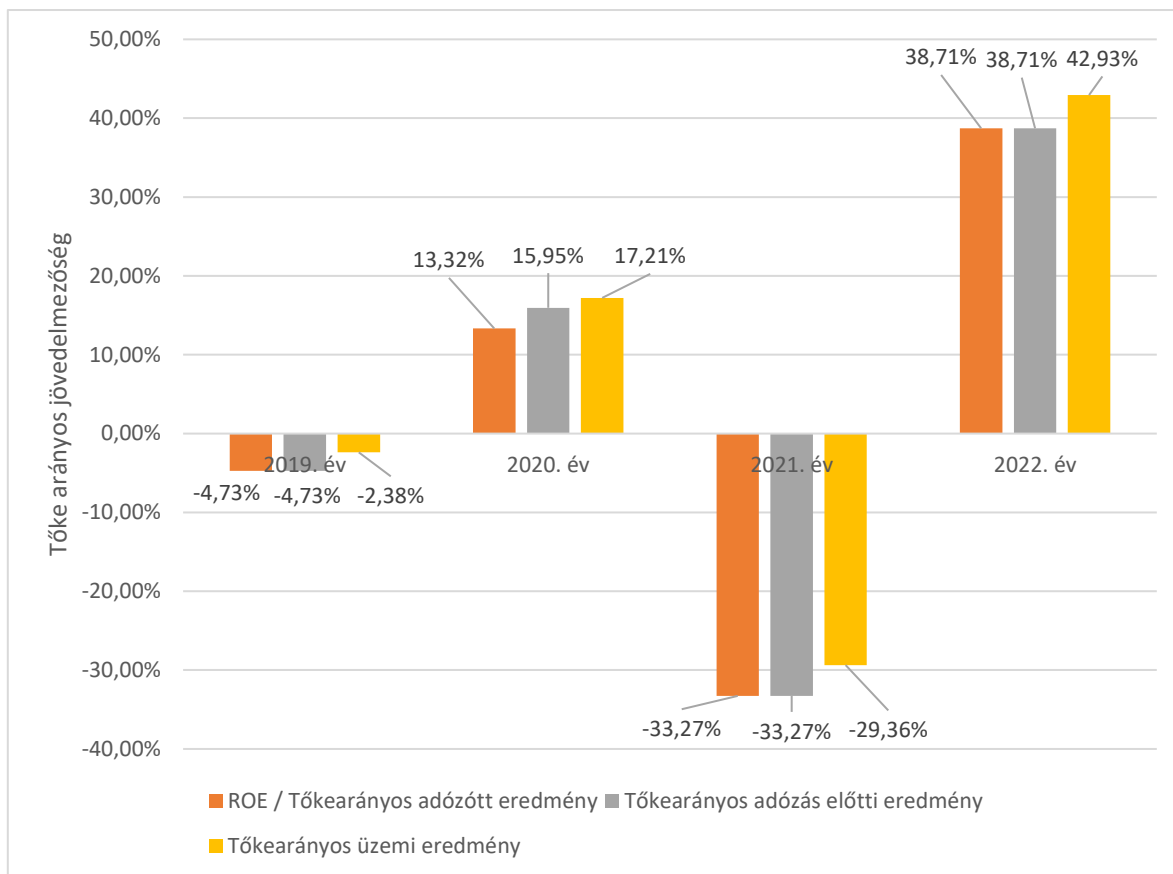
4.3. A vállalkozás jövedelmezőségi helyzetének elemzése

A korábbi veszteséges és alacsony eredményt elérő éveket követően a Zrt. 2022 –es évében jelentős mértékű eredményt ért el. Javuló, növekvő trend figyelhető meg. Az **Árbevétel arányos jövedelmezőség** (6. ábra) a vállalkozási tevékenység összes bevételének jövedelmezőségét adja. Tehát megmutatja, hogy a bevétel hányad része marad eredményként.

6. ábra: Árbevétel arányos jövedelmezőség alakulása

A tőkearányos adózott eredmény a jövedelmezőség mérésének igen gyakran használt mutatója, ami a vállalkozás menedzsmentjének céljaival szoros kapcsolatban áll. Információt ad a tőke-megtérülés üteméről, a tőkegyarapodás maximális mértékéről és a vállalkozás osztalékfizetési képességéről egyaránt.

7. ábra: Tőke arányos jövedelmezőség

Azaz a mutató a vállalat profittermelési hatékonyságáról nyújt információt, vagyis arról hogy egységnyi saját tőkére vetítve mekkora jövedelemtermelésre képes. Annál jobb a cég megítélése, minél nagyobb a mutató értéke. A Zrt. esetében ez a mutató növekedést, javuló tendenciát mutat, amelyet a vállalkozás stratégiájának szükségszerű változtatásával (növénytermesztési ágazatra terelődött át a hangsúly) ért el. Az továbbra is kijelenthető, hogy jelen gazdasági méretre a külső piaci tényezők, turbulenciák jelentős hatást gyakorolnak – kiszolgáltatottá téve a vállalkozást, amit csak stabil külső likviditási pufferrel lehetséges megfelelően kezelni (7. ábra).

4.4. A vállalkozás vagyoni helyzetének elemzése

A Haladás Mg. Zrt. vagyona a vizsgált időszakban az amortizáció ellenére folyamatosan nőtt (6. táblázat). Jelentős változás a 2022-es évben figyelhető meg 11,78 % -os volt a növekedés mértéke.

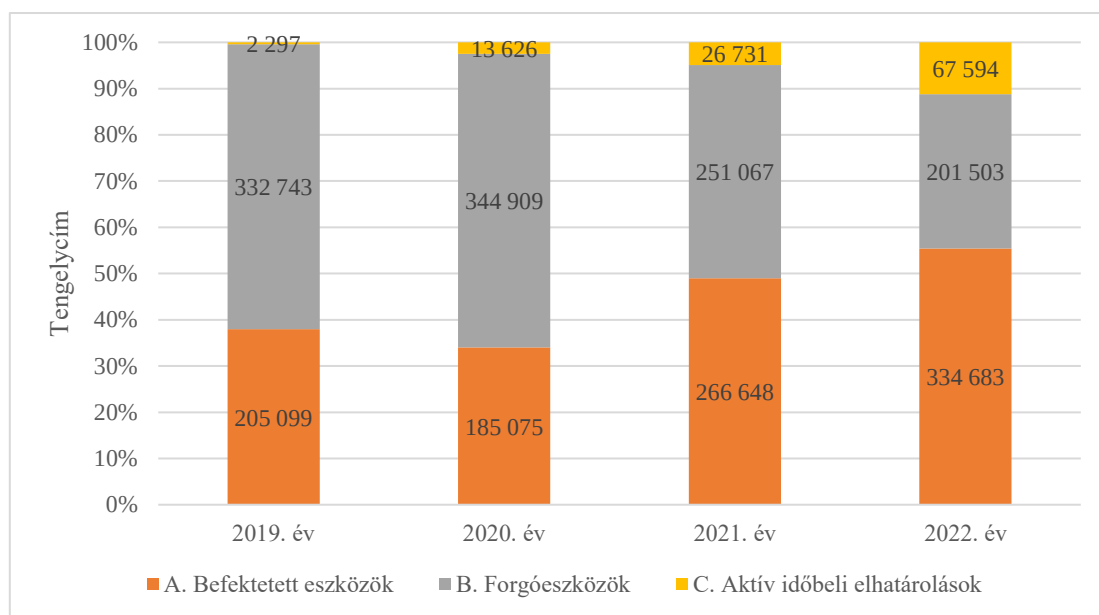
6. táblázat: Haladás Mg. Zrt Eszközállománya és változása 2019-2022 –es időszak

Gazdasági év	Eszközök eFt -an	2019 év bázis időszak (100%)	Tárgyév-1 (100%)
2019	540 139	100,00	-
2020	543 610	100,64	100,64
2021	544 446	100,80	100,15
2022	603 780	111,78	110,90

Folyamatos bővülő vagyon jellemzi a vállalkozást, köszönhetően a pótlólagos beruházásokon felüli elengedhetetlen fejlesztéseknek, gépberuházásoknak (2. fejezetben részletezve), precíziós művelési eszközökre való átállásnak. Jelentős növekedés 2022-es évben látható. A dinamika azért is érdekes, mert a befektetett eszközökön belül nem a lassabb amortizációjú ingatlanok, hanem az amúgy is gyorsabb leírású gépek értéke emelkedett. Azaz az amortizáción felüli eszköz növekmény kifejezetten nagy beruházásokkal volt elérhető.

4.4.1. Eszközszerkezet elemzése

A befektetett eszközök aránya évről-évre növekedett, 2022-ben meghaladta az 55 %-ot ezzel párhuzamosan a forgóeszközök aránya csökkent. Megállapítható, hogy a vagyonelemek növekedését a beruházások indikálták. A már jelzett sertés ágazat leépítése után egyrészt a forgóeszközök átcsoportosításra kerültek, másrészt a tulajdonosok további beruházások mellett döntöttek (8. ábra)

8. ábra: Eszközfcsoportok megoszlása 2019-2022 időszak (%)

A 7. táblázatban összefoglaltam az egyes eszközcsoporthoz tartozó eszközök alakulását a Zrt-nél. Látható, hogy a befektetett eszközök értéke növekedett, a Forgóeszközök értéke csökkent. A következőkben ezeket fogom részletesen bemutatni.

7. táblázat. Eszközcsoporthoz tartozó eszközök megoszlása 2019-2022 időszak (eFt)

(Eft)	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év
A. Befektetett eszközök	205 099	185 075	266 648	334 683
B. Forgóeszközök	332 743	344 909	251 067	201 503
C. Aktív időbeli elhatárolások	2 297	13 626	26 731	67 594

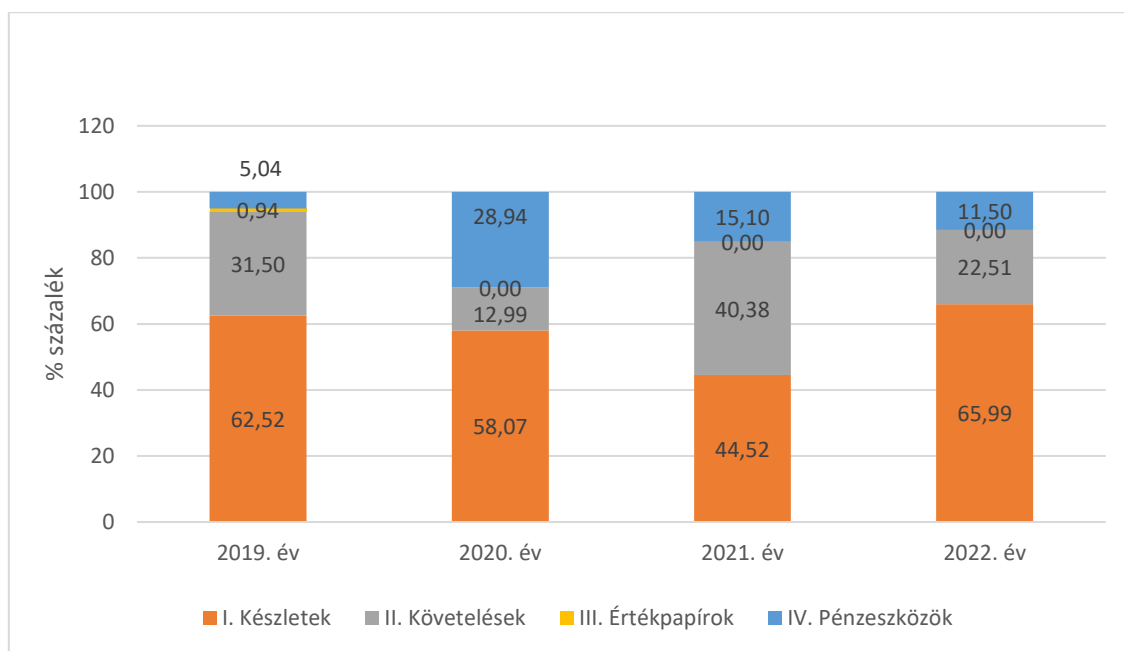
Befektetett Eszközök alakulása

8. táblázat. Befektetett eszközcsoportok megoszlása 2019-2022 időszak (%)

(%)	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év
I. Immateriális javak	0,10	0,05	0,03	0,01
II. Tárgyi eszközök	99,30	99,40	99,59	99,69
III. Befektetett pénzügyi eszközök	0,60	0,55	0,38	0,30

Mezőgazdasági ágazatra jellemző magas eszközigény a Zrt-nél is megfigyelhető (8. táblázat), ami főként ingatlanokból (telephely, tárolók, ólak, szárító berendezés) és termelő gépekből, eszközökből tevődik össze. A 2022-es évben az ingatlan és kapcsolódó vagyoni értékű jogok (somogysárdi telephely) értéke HUF 91,79 M értéket képviselt, amely érték az előző évekhez képest fokozatosan – az amortizáció arányával csökkent, szemben a műszaki berendezések, gépek, járművekkel, amely HUF 237M értéket ért el ugyanezen időszakra. Ez jelentős beruházást/ kapacitásbővítést feltételez a 2019-es bázisidőszakhoz képest (HUF 77M), különösen az ingatlanokhoz képest jóval rövidebb amortizációs idő, magasabb leírási kulcs miatt. Az így kialakított eszközpark nem csak a saját művelésű területek biztonságos művelését teszi lehetővé, de lehetőséget biztosít a Zrt-nek, hogy szolgáltatóként jelenjen meg a piacon.

Forgóeszközök bemutatása

9. ábra: A Zrt. Forgóeszköz csoportjainak alakulása

9. táblázat. Forgóeszköz csoportok %-os megoszlása 2019-2022 időszak között

(eft)	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év
I. Készletek	208 015	200 286	111 775	132 965
II. Követelések	104 827	44 810	101 369	45 360
III. Értékpapírok	3 122	0	0	0
IV. Pénzeszközök	16 779	99 813	37 923	23 178

Struktúráját tekintve az adott időszakban állandónak tekinthetjük. Mezőgazdasági termelő cégre jellemzően a forgóeszköz csoporton belül a Készletek állománya a legnagyobb arányú, 2022-ben elérte a 66 %-ot (9. ábra). A 2020-2021-es időszak jelentős készletállomány csökkenése a sertésenyésztési ágazat felszámolása, sertésállomány értékesítése miatt következett be. A 2022 év végi állományból HUF 29,3 MHUF a műtrágya, növényvédő szer értéke, HUF 80M a mezei leltár és HUF 9 M-ot a kukorica készlet tett ki. Fontos ugyanakkor felhívni a figyelmet a szántóföldi növénytermesztés egy másik jellemzőjére a rendkívül hosszú termelési ciklusokra. Technikailag 1-1 év az egyes növénykultúrák egy termelési ciklusa, így a mérleg szerkezet az év különböző pillanataiban jelentős eltéréseket mutatnak. A mezei leltár értéke az év végi mérleg készítés pillanatában az őszi vetésű (kalászos kultúrák) növényeket tartalmazza, míg a tavaszi vetésűek csak egy évközi mérlegben jelennének meg. Elemzés

szempontjából nem zavaró, hiszen azonos időpontokat vizsgálunk, de meg kell jegyezni, hogy mennyire eltérő képet mutat a szántóföldi növénytermesztők mérlege év közben és év végén.

Aktív időbeli elhatárolások bemutatása

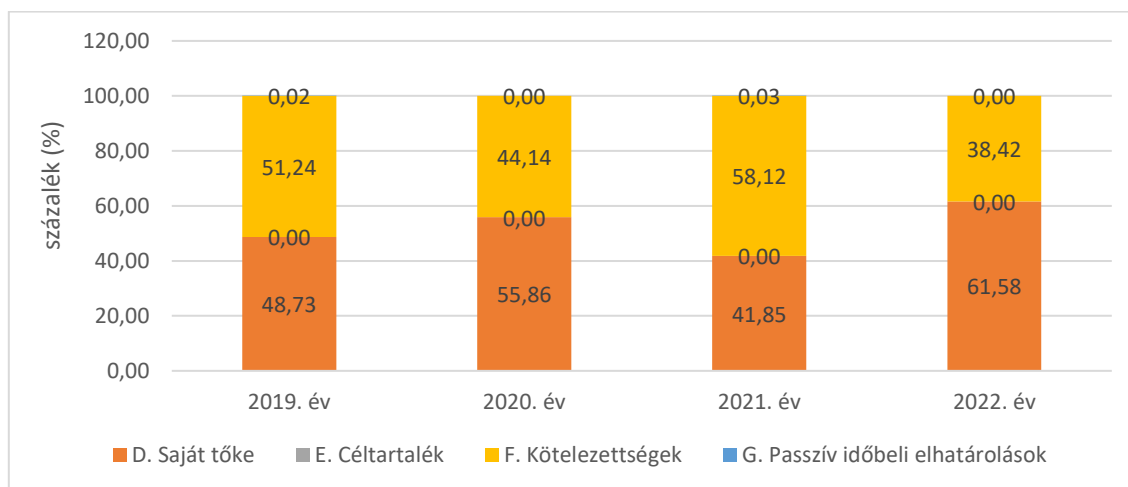
Aktív időbeli elhatárolás olyan eszközjellegű tétel, amely a tárgyidőszak bevételeit és ráfordításait helyesbíti az összemérés számviteli elvének megfelelően. A Zrt. esetében jellemzően tárgyidőszak eredményét növelő tételeket jelent. Főként terület alapú-, állatjóléti- és gázolaj- támogatások formájában.

4.4.2. A tőkeszerkezet elemzése

Vizsgálva a Haladás Mg. Zrt. idegen forrásainak alakulását egy csökkenő trend figyelhető meg. Aránya a 2019-es bázis időszaki 51,24 %-ról, egészen 38,42 %-ra csökkent, ettől egyedül a 2021-es év tért el a jelentős veszteséges gazdálkodás hatására, amelyet főként a sertéságazat okozott. A forrásszerkezet változásai a továbbiakban lesznek részletezve (10. ábra, 10. táblázat).

10. táblázat: Haladás Mg. Zrt forrásainak alakulása

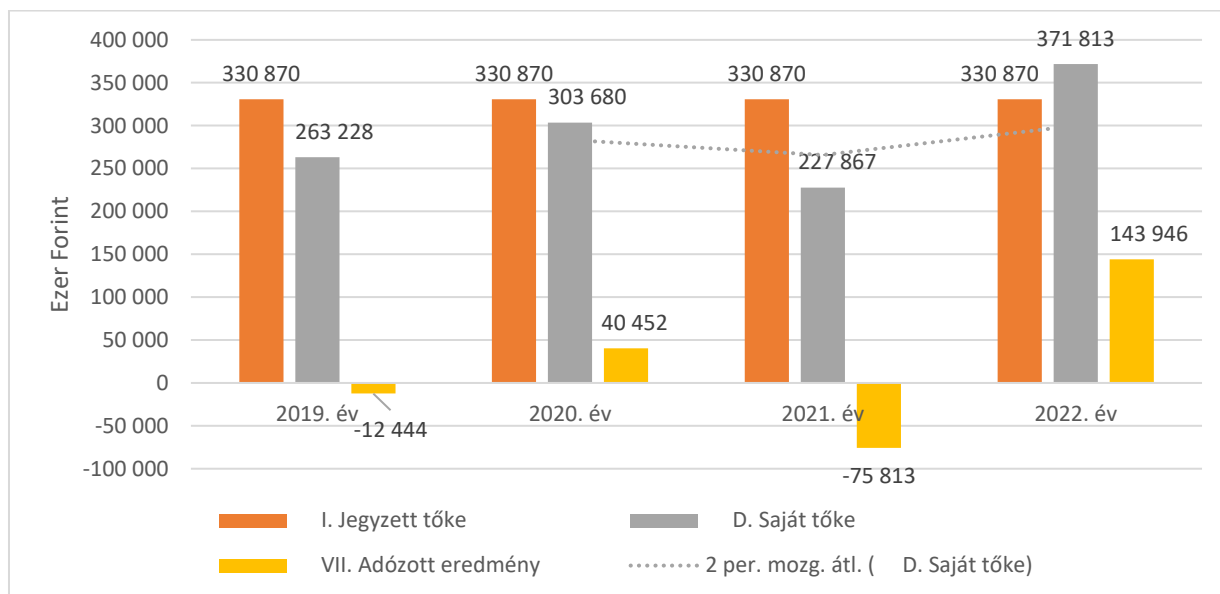
(eft)	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év
D. Saját tőke	263 228	303 680	227 867	371 813
E. Céltartalék	0	0	0	0
F. Kötelezettségek	276 785	239 930	316 436	231 967
G. Passzív időbeli elhatárolások	126	0	143	0

10. ábra: Forrás főcsoportok változása 2019-2022 –es időszak között (eFt)

Saját tőke alakulása

A Haladás Mg. Zrt. saját tőkéje - a 2021-es jelentős veszteséggel zárt évét kivéve – folyamatosan növekedett, de 2021-ig a jegyzett tőke szintje alatt volt. A vállalkozás ezen időszakban döntötte el, hogy a folyamatosan veszteséges sertés ágazatát felszámolja a további biztonságos működés és fejlődés érdekében. A döntése jónak bizonyult, hiszen 2022. évben eredményes évet zárt, rendezve és javítva a saját tőke helyzetét.

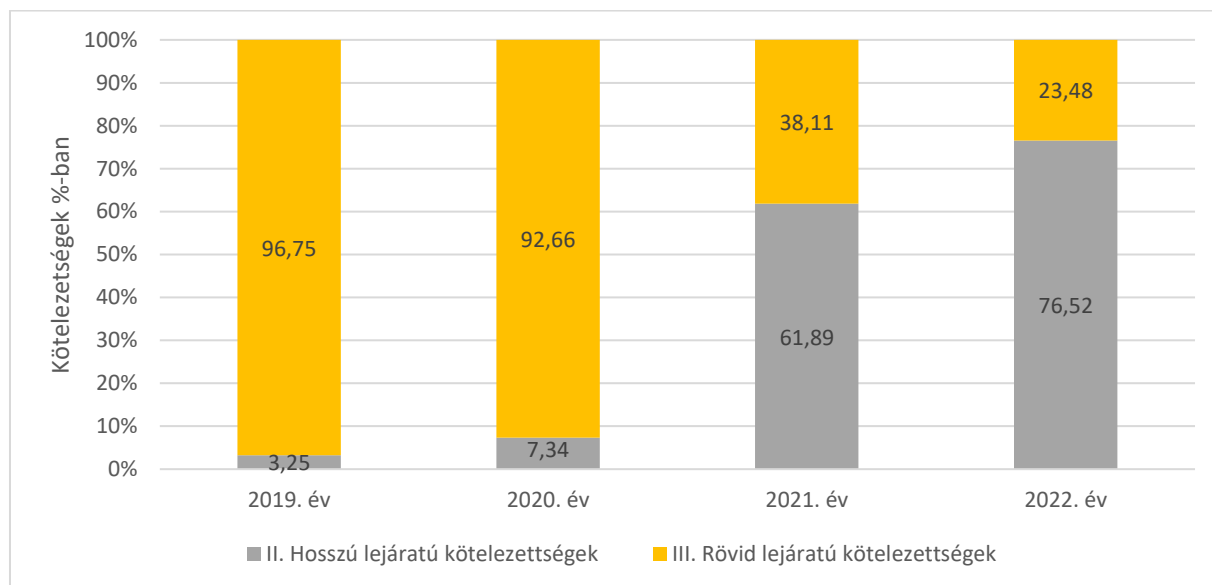
11. ábra: Haladás Mg. Zrt saját tőkéjének alakulása

11. táblázat: Saját tőke / jegyzett tőke / Adózott eredmény alakulása 2019-2022 időszak

(eft)	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év
D. Saját tőke / Jegyzett tőke (% - ban)	79,56%	91,78%	68,87%	112,37%
I. Jegyzett tőke	330 870	330 870	330 870	330 870
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	0	0	0	0
III. Tőketartalék	2 830	2 830	2 830	2 830
IV. Eredménytartalék	-73 636	-86 080	-30 020	-105 833
V. Lekötött tartalék	15 608	15 608	0	0
VI. Értékelési tartalék	0	0	0	0
VII. Adózott eredmény	-12 444	40 452	-75 813	143 946

A vállalkozásnál a korábbi évek veszteséges gazdálkodását az eredménytartalék – HUF - 73,6 M-os értékéből következtethetjük – okozva ezzel a saját tőke, jegyzett tőke alatti szintjét, amit a 2020-as és 2022 -es évek eredményes gazdálkodása állított pozitív pályára. Látható, hogy a Zrt.-nél az adózott eredmény változása határozza meg döntő mértékben a saját tőke alakulását.

Kötelezettségek bemutatása

12. ábra: Haladás Mg. Zrt kötelezettségeinek megoszlása

A vállalkozás a vizsgált időszakban rövid és hosszúlejáratú hitelekkel egyaránt rendelkezett (12. táblázat). Struktúrája jelentősen megváltozott a 2021-es évtől, amely legfőképp annak köszönhető, hogy beruházás volumenei megnövekedtek, amit részben banki forrásból (beruházási hitel) finanszírozott, illetve a meglévő rövid lejáratú forgóeszköz hitele kiváltásra került egy hosszúlejáratú forgóeszköz hitellel (NHP támogatott forrás) így hosszabb távra biztosítva a vállalkozás forgóeszköz szükségletéhez kapcsolódó likviditást.

12. táblázat: Kötelezettségek megoszlása az Zrt. –nél 2019-2022 időszak között

(eft)	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év
I. Hátrasorolt kötelezettségek	0	0	0	0
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	9 008	17 599	195 830	177 497
-Beruházási és fejlesztési hitelek	9 008	17 599	63 830	46 173
-Egyéb hosszú hitelek	0	0	132 000	131 324
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	267 777	222 331	120 606	54 470
-Rövid lejáratú kölcsönök	0	0	0	20 000
- Rövid lejáratú hitelek	157 903	140 752	36 027	23 391
- Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	91 728	65 520	65 922	2 146
- Egyéb Rövid lejáratú kötelezettségek	18 146	16 059	18 657	8 933
E. KÖTELEZETTSÉGEK	276 785	239 930	316 436	231 967

A Kötelezettségei 2021-es évben a beruházási és tartós forgóeszköz hitel felvételének köszönhetően jelentősen emelkedett az előző időszakokhoz képest, majd a 2022-es évben a szállítói állomány változásának (ezzel párhuzamosan a vevői állomány is arányosan változott) hatására lecsökkent. Jól látható az is, hogy a korábbi évek forgóeszköz hitelei a rövid lejáratú kötelezettségek közt szerepeltek (nagyon helyesen), ugyanakkor a jelzett tartós forgóeszköz hitel miatt, valamint azért, mert ennek nincs éven belül esedékes törlesztő részlete, csak véglejáratkor egy összegben esedékes- a rövid kötelezettség sor a hosszú terhére csökkent (12. ábra). Bár ez logikailag támadható lenne. Hiszen az eszköz oldalon is éven belüli eszköztípusokat finanszíroz, azonban a vállalkozás mérleg szerkezete, magas tárgyi eszköz állománya és az amúgy valóban tartósan fennálló eszközfinanszírozási igény miatt nem zavaró a forgóeszköz finanszírozás éven túli hitellel történő megoldása. Az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek közé sorolhatók a földbérleti díjak, az adók, járulékok, januári bérek kifizetése. Csökkenés az alacsonyabb foglalkoztatotti létszámmal magyarázható.

Passzív időbeli elhatárolások: nincs jelentős tétel a vállalkozásnál az adott időszakra, így bár ez is mérleg tétel, de a konkrét vállalkozás elemzése szempontjából nincs információ értéke.

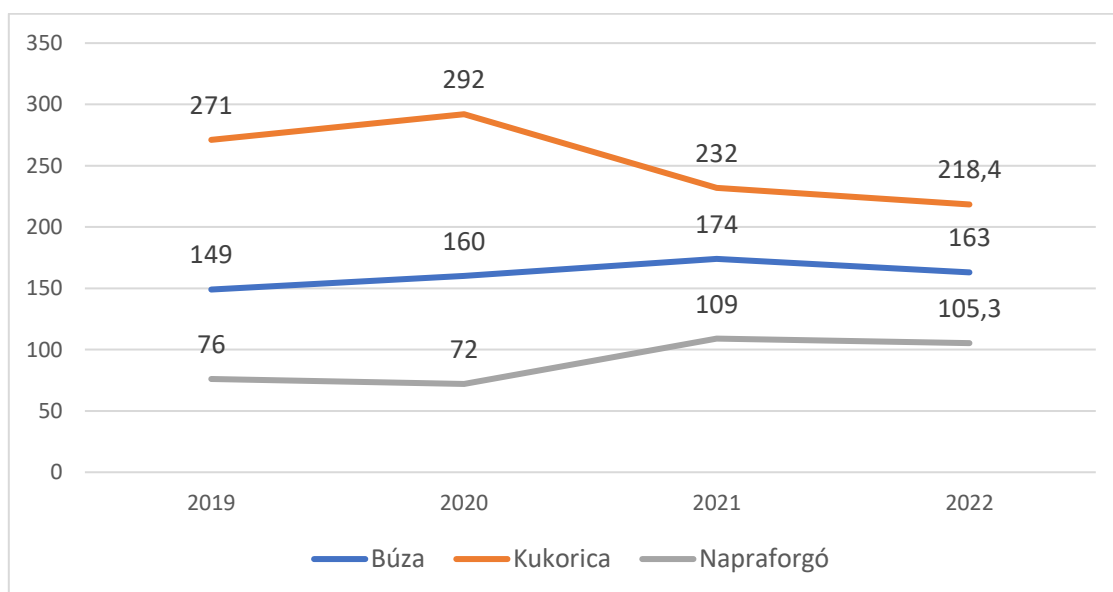
Következtetés

A Haladás Mg. Zrt. adott 2019-2022 gazdálkodási időszakát pénzügyi számain keresztül vizsgálva megállapítható, hogy a vállalkozás szükséges racionalizálást hajtott végre azáltal, hogy a veszteséges ágazatát 2021 évben leépítette, ami a sertéshízlalási ágazatának felszámolásával járt. Ezzel a korábbi magas forgóeszköz szükségletét alacsonyabb szintre

szorította és a felszabaduló forrásait a növénytermesztési ágazatára helyezte át. Ezzel párhuzamosan a jelen gazdasági környezetben elengedhetetlen precíziós gazdásra való átálláshoz kapcsolódó beruházásokat hajtott végre, amely véleményem szerint a vállalat fenntartató eredményes gazdálkodását segíti, készíti fel a jövőbeni kihívások leküzdésében. A kialakításra került géppark nem csak a saját megtérülését biztosítja, de a magas ingatlanvagyon számlára is képes piaci igényt teremteni a szolgáltatási üzletág felfuttatásával. Így a döntés nem csak helyes, de talán szükséges is volt.

4.5. Gazdálkodás elemzése

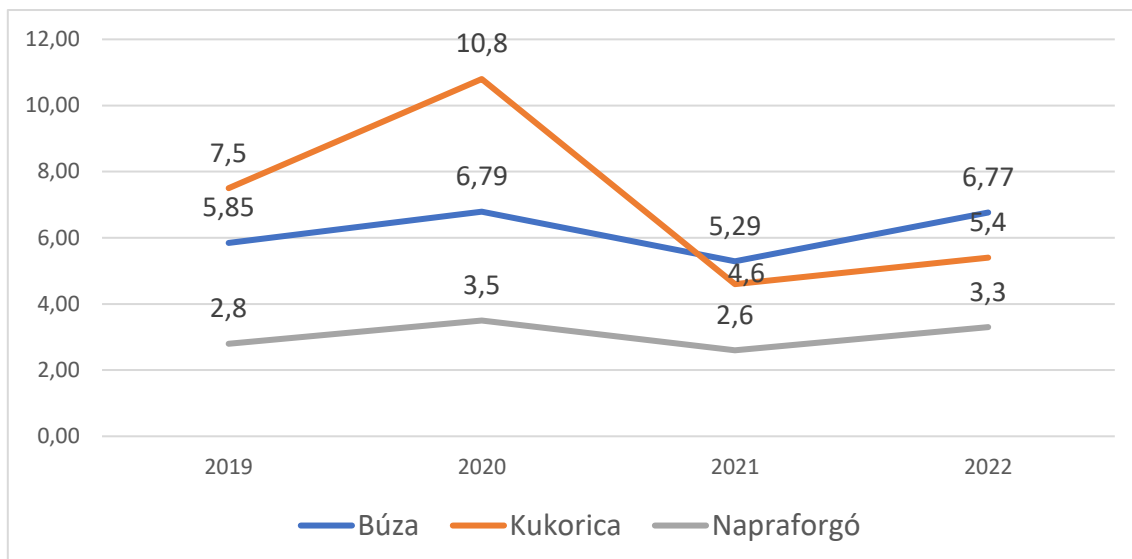
Ahogy a bevezetőben és az elemzési fejezetekben is több helyen jeleztem, az általam vizsgált négyéves időszakban a vállalkozás a tevékenységét egyszerűsítette. Már korábban a sertés tenyésztést, sertés hizlalásra szűkítette, 2022-re viszont meg is szüntette. Ezért ebben a fejezetben a teljes négyéves időszakban csak és kizárólag a szántóföldi növénytermesztés gazdálkodási adatait elemzem. Igyekszem bemutatni az összefüggéseket, feltárni az kapcsolatokat és következtetéseket levonni a vállalkozás hatékonyságáról. Szántóföldi növénytermesztőként a legelső vizsgálandó tétel a művelt területek nagysága, és az egyes növénykultúrák közti megoszlása. A 13. ábra ezt mutatja. A három fő növénykultúra összesített vetésterülete nagyságrendileg állandónak tekinthető. Minimális eltérés lehet ugaroltatás, zöldítés, vagy egyéb kísérleti növénytermesztés miatt, azonban ennek annyira kicsi a mértéke, hogy érdemben nem befolyásolja az elemzést.

13. ábra: Vetésterület nagysága, növény kultúránként, ha

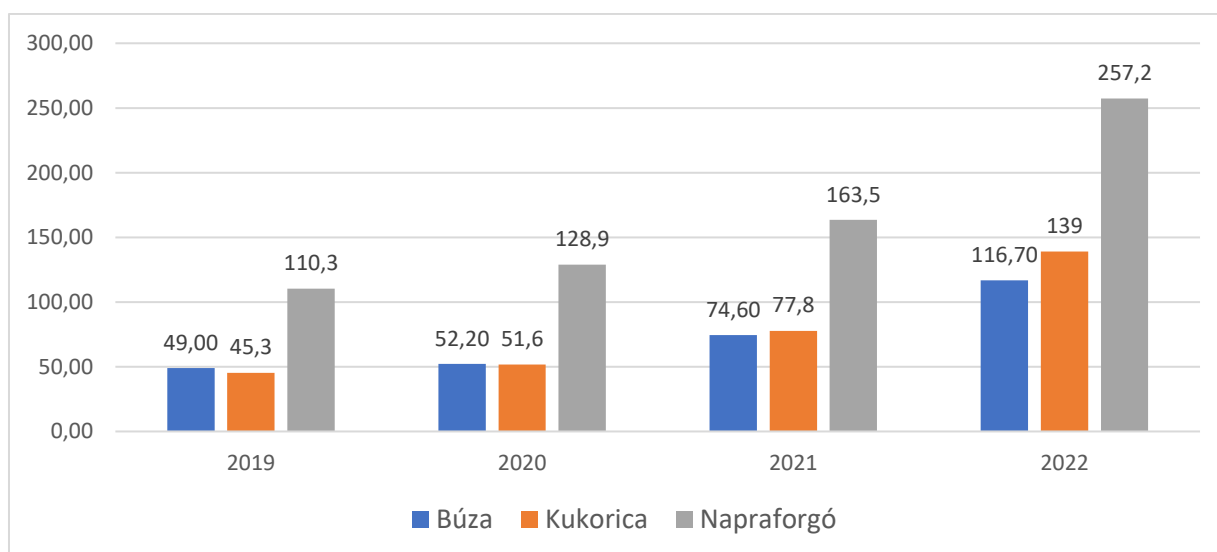
Mint a legtöbb termelő esetében, így a Haladás Mg Zrt esetében is elmondható, hogy a vetésterület legnagyobb részében kukoricát termelnek. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy a 19-20-as évek után jelentősen csökken a kukorica aránya. A vetésterületek meghatározásánál figyelembe veendő szempontok a vetésforgó, az esetleges területi adottságok (akár domborzat, vízrajz, de még a várható vadkár is akár). Az egyes növénykultúrák művelési területénél a gépparkot is figyelembe veszik. Különösen a búza esetében fontos az ideális betakarításkor a munkafolyamat mielőbbi elvégzése, mert ennél a növénykultúránál a legnagyobb a minőség romlás esélye. Elmondható, hogy a 4 évben tapasztalt 149-174 hektár közti búzát a meglévő két kombájnnal külső szolgáltató igénybevétele nélkül is időben be tudják takarítani, így nem jelent eszköz korlátot a vetésterület meghatározásánál a géppark. Az aszály fenyegetettsége a kukoricának a legnagyobb, ráadásul az állattartás felszámolása után a belső felhasználás is megszűnt, így a vizsgált időszakban tudatosan csökkentették a kukorica vetésterületét a napraforgó és a búza javára.

Az egyes növénykultúrák hozama jelentős szórást mutat. A vizsgált időszakban két, a cég történetében is ritkán előforduló évet is találunk (14. ábra). Egymást követő két évet ellentétes előjellel. Míg a 2020-as évben helyi viszonyok közt kifejezetten magas terményátlagokat értek el (előző évi bázis hozamokhoz képest 16-44 %-os hozamemelkedés!), addig a 2021-es évben a tényleges hozam kukorica esetében 42,59 %-os volt, azaz felét sem érte el az előző évinek. Pont ezt az időjárási kiszolgáltatottságot hivatott csökkenteni a kukorica területi arányának visszafogása, és eleve a több növénykultúra vetése. Különösen figyelemre méltó, hogy a 2021-es és amúgy a 2022-es aszály sújtotta évben helyi mérések alapján júliusig normálisnak volt tekinthető a csapadék mennyiség. Azonban ekkor mindkét évben olyan hosszú száraz időszak köszöntött be, ami a légköri aszály miatt a kukorica hozamait lefelezte. A búza viszonylag stabil hozamot produkál.

14. ábra: A hozam alakulása növénykultúránként, t

A vizsgált termésátlag és vetésterület alapján könnyen megállapítható a Zrt által előállított árualap. A 15. és 16. ábra ezek után az értékesítési árakat és egy tonna előállítás önköltségét vizsgálja.

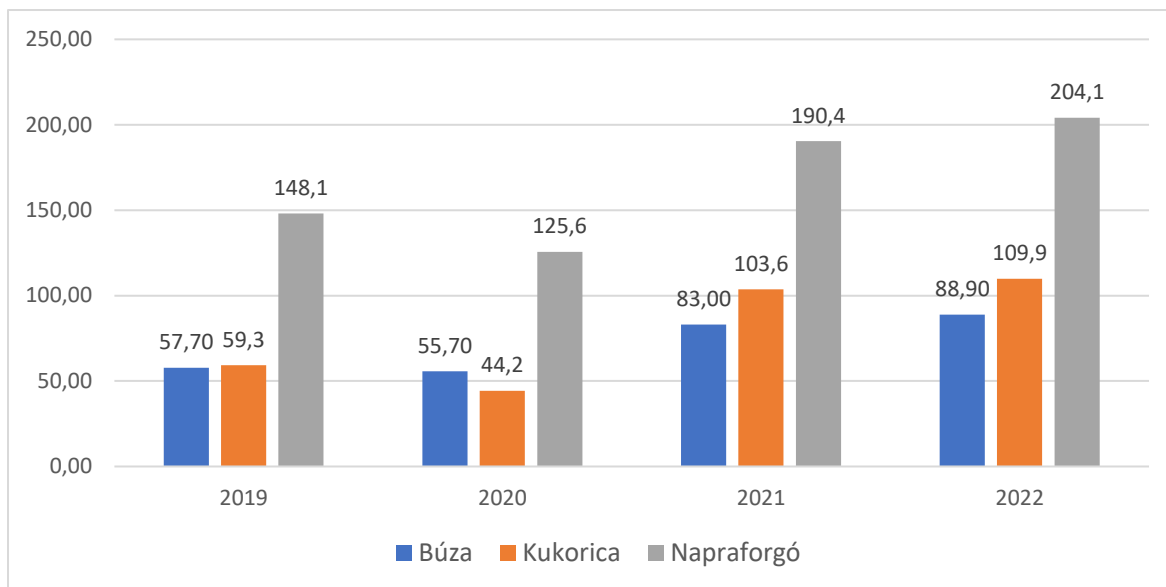

15. ábra: Értékesítési árak alakulása, e Ft/t-ban

Jól látható, hogy az első két vizsgált évben csak minimális áremelkedés volt tapasztalható, míg a 2022-es évben soha nem látott termény árakat értek el a termelők. Mondhatnánk, hogy ez a piaci kereslet-kínálat által kialakított egyensúlyi ár miatt van így. Ez ugyan igaz is, de nem az aszály által csökkent magyarországi termés mennyiség okozta a világpiaci árak emelkedését, sokkal inkább a már 2021-ben jelentkező kínai takarmány vásárlás emelkedése, a kirobbanó

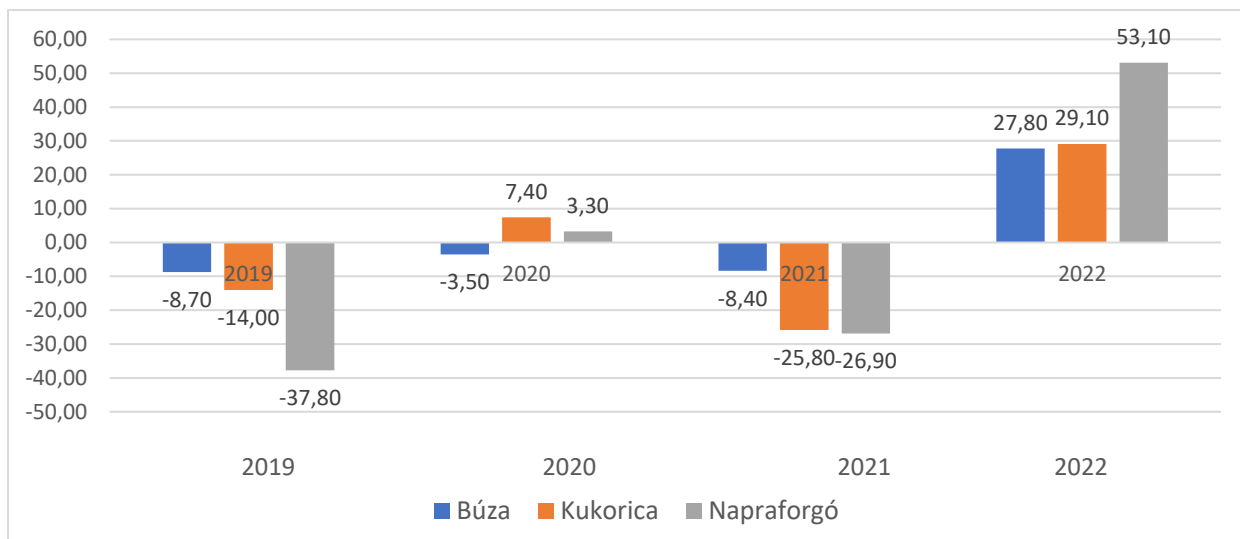
orosz-ukrán háború és a piaci félelem, hogy a teljes orosz, ukrán kapacitás kiesik, eltűnik a világpiacról, ez az árualap. Bármilyen is az ok, az egészen biztosan nem normális piaci jelenség, hogy például a kukorica esetében az árak 13,91 % majd 50,78 % és végül 78,66 %-os emelkedést mutatnak évről évre. Amennyiben a 2019-es értékesítési árat vesszük bázisnak, akkor a 2022-es árak búza esetében 238,16 % (49-ről 116,7e Ft-ra), napraforgó esetében 233,18 % (110,3-ról 257,2 eFt-ra, míg kukorica esetében 306,84 %-kal (45,3-ról 139 eFt-ra) emelkedtek. Még egy helyi sajátosságot meg kell azonban említeni. Mivel a kukorica termésátlaga jelentős kilengéseket képes produkálni, ráadásul sok esetben ezt még júliusban sem tudják előre jelezni, ezért a kukorica esetében a vállalkozás nem köt le előre termelt mennyiséget. Ezáltal nincs előre fixált ár. A másik kettő növénykultúrában, amennyiben a piaci árak szintje kedvező, úgy a várható termés jellemzően egyharmadát a cégvezetés lefixálja. Ez ugyan kétélű dolog, hiszen nem csak egy árcsökkenéstől, de a további áremelkedésektől is „megvédi” a céget. 2022-ben az elszaladó terményáraknál is ez történt a 15. ábrán bemutatott átlagár egy része korai kötés. A legjobb árak végül búza és napraforgó esetében is elérték a közel kétszeres emelkedést a 2021-es évhez képest.

Az önköltség adatok hasonló tendenciát mutatnak. Ugyanúgy a 21-22-es évek a kiugróak, azonban itt azt kell kiemelni, hogy bár a költség szint nem emelkedett 2021-re a 2020-as bázis évhez képest, azonban a 22. ábrán mutatott felére csökkenő termésátlag az egy tonnára vetített önköltséget automatikusan kétszerezi. Ebben az értékben ugyanis a cég egy termelt tonnára számolja vissza valamennyi költségét. Nem is csak a közvetlen termelési költségeket (vetőmag, növényvédő szer, műtrágya), de a betakarítás gépi költségeit, a területre jutó földbérleti és biztosítási díjakat, de még a személyi jellegű ráfordítások arányosított mértékét is. A 2022-es adatsorban ugyanakkor már valós termelési költség emelkedés is jelentkezett. Üzemanyag, személyi jellegű ráfordítás, de a szárítóhoz használt gáz ára is jelentősen elkezdett emelkedni.

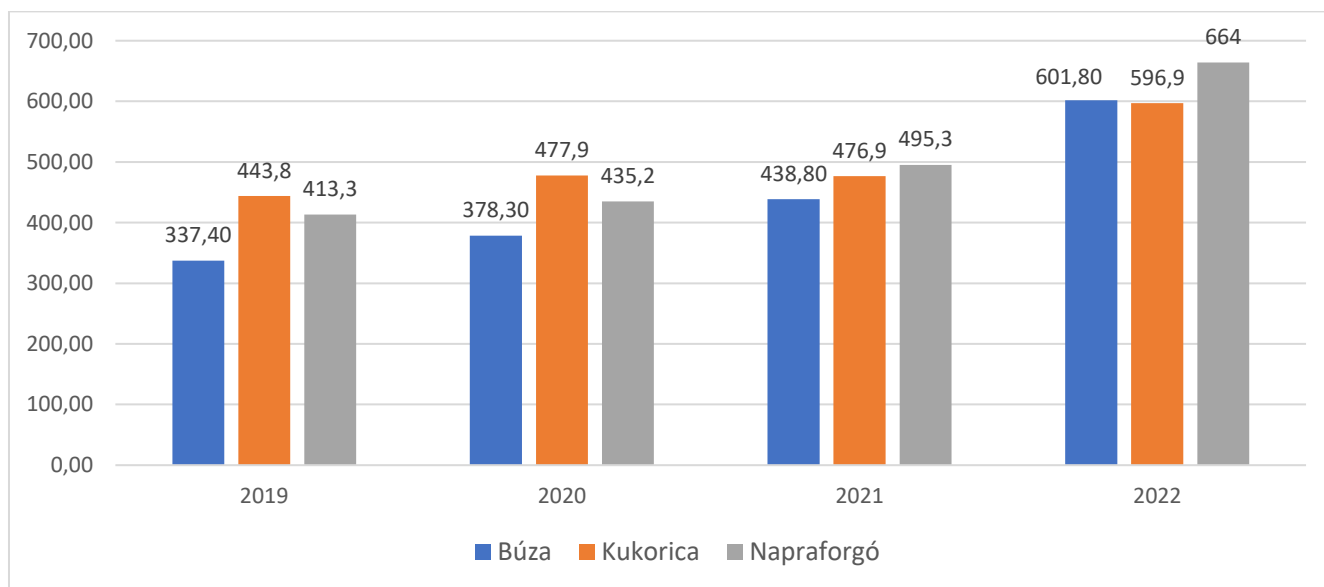
16. ábra: Önköltség alakulása tonnánként, e Ft/t

Mindezek után e két adatsor összevetése a 17. ábrán mutatja a támogatások nélküli, de minden felmerülő költséget tartalmazó eredményt az egyes növénykultúrák 1-1 tonnás termésére vetítve. A kép vegyes, és ez is csak a 2022-es rekord eredmény miatt mondható el. Nagyon kellett a 2022-es rekord eredményes év, hogy a vizsgált időszak pozitív eredményt tudjon kimutatni. A valósághoz tartozik ugyanakkor, hogy a mezőgazdasági termelés támogatás intenzív. Bizonyos költségelemek pont erre a támogatásra épülnek. Értem ez alatt a földbérleti díjakat, amit a kimutatás természetesen visszaoszt a növényekre, ugyanakkor a támogatással nem számolok, mint értékesítési ár/árbevétel, pedig a valóságban sokan logikailag összekapcsolják a földbérleti díjfizetési kötelezettséget és a terület alapú, vagy mára terület alapú és Agrár Ökológiai Program (AÖP) támogatásokat. Továbbá, ahogy említettük is, a szektor és a konkrét vizsgált cég is erős tárgyi eszközökben (ingatlan és gép), ezek terhe (amortizáció és adósság szolgálat) rárakódik a termelésre. Így bár alacsony tonnánkénti eredményt képes elérni a vállalkozás, de ezzel párhuzamosan jelentős eszközparkot épít ki, tart fenn.

17. ábra: Támogatás nélküli eredmény, e Ft/tonna

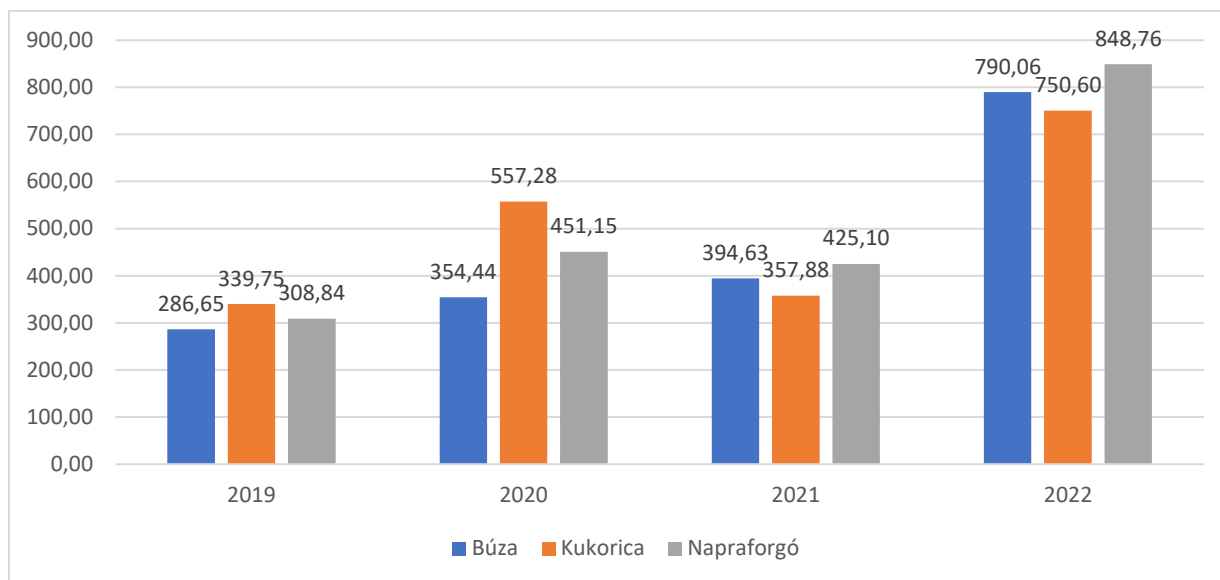
A gazdálkodási adatok vizsgálatának utolsó három ábrájában ezek után nem is az egy tonnára jutó költségeket, bevételeket elemzem, mint eddig, hanem az egy hektárra vetített költségeket, bevételeket. A 18. ábra egy hektárra vetített költsége jól mutatja, amit már jeleztem is, hogy a 2021-es év költség szintje nem volt jelentősen magasabb, mint a bázis évé -99,8-115,99 % közt mozog (Búza esetében 337,4-ről 601,8-ra, Napraforgó: 413,3-ről 664-re, Kukorica: 443,8-ről 596,9-re).

18. ábra: Fajlagos termelési költség alakulása, e Ft/ha

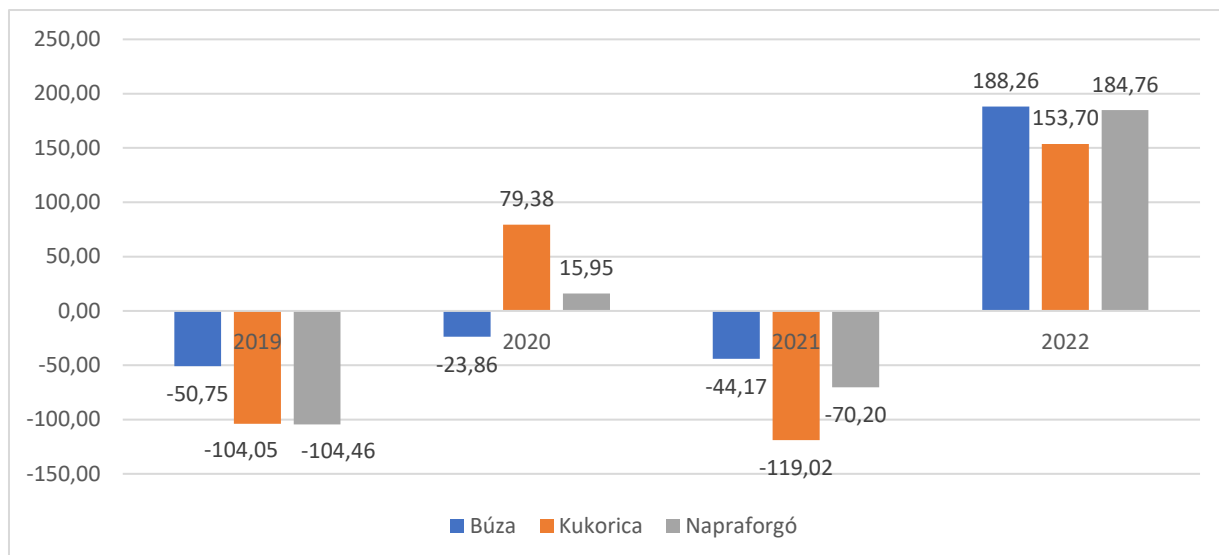
Ebben az évben az alacsony hozam okozta az egy tonnára vetített jelentős költség növekedést. Most, amikor nem a tonnát, hanem a hektárt veszem viszonyítási alpnak szépen

látszik, hogy itt nem a kiadás, hanem a bevétel mutat extrém hektikusságot. A kukorica esetében 2021-ben 35 %-ot (A 2020-as 557,28-ról 2021-re 357,88-ra csökkent az árbevétel) meghaladó bevétel kiesés látszik (19. ábra).

19. ábra: A Zrt. fajlagos árbevételének változása, e Ft/ha

Bármilyen arányt nézünk is, a végső elemzésnek egészen biztosan annak kell lenni, hogy a vállalkozás képes-e eredményt termelni. Bár a haladás Mg Zrt. a földterületek tulajdonjogával nem rendelkezhet, hiszen a földtörvény szerint tulajdonos csak természetes személy lehet, mégis mondhatjuk, hogy a legjelentősebb termelési tényező, amivel a cég gazdálkodik, az a földterület. Az általa regisztrált földhasználóként művelt területek egy hektárján a 20. ábra szerinti eredményt volt képes a vállalat elérni. Itt is kiemelem, hogy támogatások nélküli, pusztán a termény értékesítésből származó árbevétellel számolok. A kukorica az ideális időjárási körülmények közt kiugró hozamot elérő 2020-as évben már tudott támogatás nélkül is jelentős eredményt elérni, a többi növény esetében ez csak a 2022-es évben volt elmondható.

20. ábra: A Zrt. eredményének alakulása, e Ft/ha

A fejezetben a gazdálkodási adatokat vizsgáltam meg. Elmondható, hogy jelentős kilengések tapasztalhatók hozamokban, árakban és költségekben is. A vállalkozás ennek ismeretében egyrészt csökkentette a kukorica vetés területét, hiszen ez a növénykultúra a leginkább kitett az időjárási viszonyosságoknak. Másrészt erős gépi eszközparkot, precíziós gazdálkodásra alkalmas eszközparkot alakított ki az alap növénykultúrákra. Csak azokat a növényeket termeszt, amihez minden eszköze, tudása, tapasztalata rendelkezésre áll, hogy a leghatékonyabban termelje és bízson benne, hogy a piaci árak és kereslet ki tudja segíteni akár vis major esetében is.

4.6. SWOT analízis

Az eddigi fejezetek alapján a Haladás Mezőgazdasági Zrt esetében az alábbi, a 13. táblázatban bemutatásra kerülő SWOT analízis készíthető el.

Erősségek	Gyengeségek
-Stabil tulajdonosi kör -Letisztult termékkör -tapasztalat, tudás az alaptevékenységben -földterületek tulajdonosai nagyrészt a Zrt tulajdonosai is egyben -Ingatlan vagyon amiben: Nagy kapacitású, modern szárító - Nagy kapacitású tároló - Kiszolgáló létesítmények (iroda, hídmérleg, gépműhely) - további értékesíthető vagy bérbe adható ingatlanok (istállók) találhatóak	-földek minősége -forgótőke ellátottság -szűk termékkör -nincs öntözést lehetővé tevő vízbázis -nincs környékbeli feldolgozó -vízi, vasúti szállítás hiánya
Lehetőségek	Fenyegetések
-támogatások termelési, és beruházási -szolgáltatások volumene bővíthető -precíziós gazdálkodás -további tőke szabadítható fel az ingatlanokból -termelői csoportok alapítása, belépés -TÉSZ/BÉSZ csatlakozással volumen növeléssel input árak csökkenése, értékesítési árak növelése -megújuló energetikai beruházásokkal energia függőség csökkentése -ökológiai művelés bizonyos táblákon	-Időjárási kiszolgáltatottság, aszály, víznyomás, fagyok -hektikus piac -hektikus árak (termény és input is) -más gazdálkodók földet / szolgáltatási piacot vesznek el. -adózási hátrányok az őstermelőkkel, családi gazdálkodókkal szemben

13. táblázat: A Haladás Mg. Zrt.-ről készült SWOT analízis, saját szerkesztés

Erősségként azonosítottam a második és a negyedik fejezet alapján a stabilitást, ami alatt egyrészt a letisztult tevékenységet értem. A tulajdonosi körben nincs változás, a tulajdonosok nem csak pénzügyi, de szakmai befektetők is. A céget nem csak tőkével látják el, de munkájukkal részt vesznek a cég életében, irányítják azt. Jelenlétükkel a tulajdonosi szemlélet közvetlen megjelenik a vállalat irányításában. A stratégiai döntés nem igényli azokat a „felesleges köröket”, amikor a menedzsment bemutatja és meggyőzi a tulajdonosokat a cég életében szükséges irányokról. Másrészt a stabil működés is az, hogy a **letisztult termékkör** miatt a tevékenység túlnyomó részt csak három növénykultúra párhuzamos termesztésére korlátozódik. Ezáltal ezen növények termesztéséhez szükséges valamennyi precíziós eszközzel, a **termelési tudással** és a konkrét adottságok

ismeretével, **tapasztalatokkal** rendelkeznek. Hatékonyan tudják használni a rendelkezésre álló erőforrásokat. A tapasztalat kialakulását segíti, hogy sok év óta ugyanazokon a táblákon tudnak dolgozni. A művelt területekben nincs változás. Azáltal, hogy a földek tulajdonosai, a bérbe adók egyben a Zrt részvényesei is, így a földbérleti szerződések lejártával sem várható a földek elvesztése. A vállalkozás bátran folytathat hosszútávú, talajjavító tevékenységet, nem kell attól tartania, hogy a befektetési időszak utána a haszonszerzési időszakban már más fogja hasznosítani a termőföldeket. Erősség továbbá az **ingatlan vagyon**. Ez részben a jogelőd szövetkezet adottsága, és releváns pont lehetne a lehetőségek és a fenyegetettségek közt is. Hiszen lehetőség a tekintetben, hogy szolgáltatást tudnak vele végezni, tőkét felszabadítani vagy bevételt termelő bérleti szerződést lehet rá kötni. Fenyegetés is, hiszen ekkora ingatlan állomány amortizációja sem kevés, de az állag megóvása, karbantartása jelentős teher is a cég számára. Mindent számba véve ugyanakkor végül az erősségek közé soroltam, de pont azzal a megjegyzéssel, hogy az ingatlanok egy része hasznos, és hosszútávon a céget szolgáló ingatlan. Kifejezett versenyelőny a precíziós videó kontrollal ellátott **nagy kapacitású szárító**, az ugyancsak szolgáltatási piacon is megjelenő **tároló**. Hatékonyság szempontjából nagy előny, hogy valamennyi épület egyetlen helyrajzi számon, egyetlen majorban található. Így a szárítási, ki/be tárolási tevékenységet közvetlen tudja kontrollálni az iroda és támogatni a gépműhely, hídmérleg, üzemanyagkút, és minden olyan **kiszolgáló létesítmény**, ami egy komplex működésű majorhoz kell. A cég számára erősségként értelmezem azt is, hogy a meglévő ingatlan vagyon egy része felfogható, mint olyan lekötött tőke ami további hasznosítási lehetőségeket jelent. A nem használatos ingatlanokat vagy **bérleti szerződéssel** ki lehet adni, így rendszeres cash flowt termelnek a cégnek, vagy **értékesítésükkel** tőkét lehet felszabadítani, és újabb forrásokhoz juttatja a vállalkozást. Az ingatlanok magas értéke a második és a harmadik fejezet vizsgálatában is megerősítést nyert.

Gyengeség egyértelműen a **földek minősége**. A második és negyedik fejezet igazolta, hogy a földek vízmegtartó képessége és az elérhető termésátlagok szerények. Minden költségelem ugyanannyiba kerül akkor is, ha 40 aranykoronás földeken és ha 14 aranykoronáson végzik is el. A hozam azonban jelentősen eltér. Ennek figyelembevétele a választott növényeknél, fajtáknál, valamint a gazdálkodási technológiáknál is szerepet kell kapjon, szerepet is kap. Ugyancsak gyengeség a **forgóeszköz ellátottság**. Ez részben tudatos tulajdonosi döntés volt. A sertéstartás leépítésével felszabaduló forrást tárgyi eszközökbe csoportosította át a vállalkozás. Azonban így nagyobb a kiszolgáltatottsága a piaci áraknak. Azonnali értékesítési kényszerben és külső forrás bevonási kényszerben van a cég. A letisztult tevékenységet erősségnek említettük, de ez a fajta **szűk termékkör**, vagyis hogy mindez csak

három növénykultúrát jelent tekinthető gyengeségnek. Amennyiben ezen növények közül kettő adott évben időjárási vagy egyéb okokból gyengén teljesít az adott évet szinte garantáltan negatív tartományba sodorja. Amennyiben az adottságok lehetővé tennék szerencsés lenne további növénykultúrákat beépíteni a vetésforgóba. Ugyancsak negatív adottság, hogy bár jeleztük a kedvező vízrajzot (patakok és halastavak), azonban **nincs olyan vízbázis ami az öntözés kialakítást lehetővé tenné.** Hiába van tulajdonosi szándék, hiába van támogatott konstrukció az öntözés kialakítására, ennek nincs realitása Somogysárdon. A gyengeségek közé sorolt utolsó kettő pont a **környékbeli feldolgozó, termény felhasználó hiánya** és a hatékonyabb szállítást lehetővé tevő **vízi vagy vasúti szállítási lehetőségek hiánya.** Nyilvánvaló, hogy a költségek jelentős része szállítási költség, amennyibe ezt akár azzal lehetne csökkenteni, hogy a terményt nem kell nagy távolságra szállítani (jellemzően olasz kikötőkbe vagy malmokba) vagy ha kell azt lehetne a közútinál olcsóbb szállítási módokon megtenni egyértelmű versenyelőny, a gazdálkodási hatékonyságot támogatom szegmens lehetne. Az igazsághoz tartozik persze, hogy földrajzi elhelyezkedése Somogy megyének még így is kedvezőbb mint az ország keleti megyéinek.

Lehetőség a precíziós gazdálkodás. A vizsgált időszakban a cég megkezdte az eszközparkjának cseréjét olyan technológiára, ami már képes a legmodernebb precíziós gazdálkodásra. Mára az erőgépek, a vetést, növényvédelmet vagy tápanyag kijuttatást biztosító munkagépek és a szárító is ilyen. Ennek következtében pontosabb információval rendelkeznek a termelési adatokról. Hatékonyabb, költségtakarékosabb termelést tudnak folytatni. A kialakított gépparkkal pedig **szolgáltatások volumene bővíthető,** értékkel bíró szolgáltatást tudnak végezni a környékbeli gazdák számára, és a gépparkkal végzett szolgáltatás nagy eséllyel képes az ingatlanok számára is megrendelést biztosítani. Praktikusan, ha egy termelő a gépi munkára a Zrt-vel köt szerződést, nagyobb eséllyel fog a szárításra és tárolásra is a Zrt-vel szerződni. Így az eszközpark ilyen szintje nem csak a saját termelés hatékonyságát, de a nagy ingatlanvagyon hasznosítását is képes biztosítani. Következő pontként a **támogatási rendszert** emelném ki. A növénytermesztés támogatás intenzív. Eleve az Európai Unió költségvetésében a Közös Agrárpolitika (KAP) kiemelt súlyú. Központi kérdés, hogy mennyire hatékonyan tud a vállalat a támogatásokhoz hozzájutni. Természetesen nem csak a termelési normatív típusú támogatásokról van szó. A terület alapú támogatáson, Agrár Ökológiai Programban (AÖP) elérhető, vagy Agrár-környezet gazdálkodási támogatásokon (AKG) túl precíziós gazdálkodást támogató beruházási célú pályázati pénzeket is hatékonyan kell a cégnek megszereznie gépparkja korszerűsítéséhez, pótlásához. Ilyen beruházás ugyanakkor a támogatásokon felül is igényli saját erő, saját tőke beforgatását. Ezt biztosíthatják a

tulajdonosok, biztosíthatja a cég jövedelem termelő gazdálkodása, de egyértelmű lehetőség a korábban bemutatott **ingatlan vagyon egy részének értékesítése**. A gazdálkodási hatékonyság javítása nyilvánvaló cél. Ennek jól bejáratott és támogatott eszköze a **Termelői csoportok** alakítása, vagy **csatlakozás Termelői vagy beszerzői szövetkezethez (TÉSZ/BÉSZ)**. Nem csak ezek támogatásai, de a hatékonyabb piaci jelenlét miatt is értékesek ezek. A nagyobb mennyiségű input anyag beszerzésnél vagy a nagyobb mennyiségű termény értékesítésénél egy ilyen csoport, vagy TÉSZ/BÉSZ jobb árakat képes elérni. A termelői csoportban ráadásul nagyobb tudás, tapasztalat, termelési információ keletkezik, ami ugyancsak segíti a hosszútávú eredményes gazdálkodást. Lehetőségek közt említem a **megújuló energetikai beruházásokat**, amik segítenek az energia függőség csökkentésében. Az igazsághoz tartozik azonban, hogy a Haladás Mg Zrt egy naperőmű beruházást 2023. második félévében megkezdett és 2024-től üzembe is helyezett. Ez jelen dolgozatban még lehetőség, egy későbbiben reményeim szerint már, mint erősség lenne bemutatható. Végezetül az **ökológiai gazdálkodást** hoztam, mint lehetőség. A területek ismerete alapján jól körül határolható melyek azok, amik a leginkább alkalmasak a hagyományos tömeg termelés helyett egy speciális igényeket kiszolgálni képes ökológiai gazdálkodás folytatására. Érdekes kérdés, hogy a piac megfizeti-e ennek a magasabb költségeit (egy tonnára vetített magasabb költségre gondolok), de már középtávon is egészen biztosan meg lehet találni ezeket a piacokat.

Fenyegetések nem is kezdődhetne mással egy szántóföldi növénytermesztő elemzése, mint az **időjárási kitettség**gel. A 4.5. fejezet minden elemzett mutatója visszaigazolta, mennyire érzékeny a gazdálkodás az időjárási kilengéseknek. A vizsgált időszakban Magyarországon két erősen aszályos év is volt. A 2022-es egyenesen történelmi léptékű aszály volt. Somogyárd térsége még szerencsésnek is mondható, mert bár az aszály, vagy bizonyos területek esetében a szél által okozott viharkár jelentősen megrángatta a termésátlagokat - főképp a kukoricát és napraforgót-, de messze nem akkora termés kiesés volt, mint az Alföld több kistérségében. E fenyegetéssel szemben korlátozott a cég eszköztára, de a kukorica területének csökkentése, eleve minden növénykultúránál a különféle szárazságtűrő fajták választásával próbálja a cég csökkenteni e szempont súlyát. Az alapvető termelési tényező a növénytermesztők esetében a szántóföld. A földforgalmi törvény értelmében azonban gazdasági társaság nem lehet a termőföld tulajdonosa. Így egyetlen -mindenki által alkalmazott- megoldás van. Természetes személyektől kell bérelni a földet. Itt azonban jön egy óriási, mindenki számára megjelenő fenyegetés. Hiába fordít jelentős tőkét a tárgyi eszközök kialakítására egy termelő, ha a földjeit nem tudja megtartani, mert a tulajdonos más gazdálkodóval köt szerződést. **A környékbeli gazdálkodók által elvett földek és szolgáltatási**

piac egy igen erős fenyegetés minden szereplő számára. Sok esetben ezek a gazdálkodók amúgy nem is más gazdasági társaságok, hanem **őstermelők, családi gazdálkodók**, akik teljesen **más adózási szabályok** szerint működnek. Költség struktúrájuk összehasonlíthatatlan a gazdasági társaságok adózása miatti költség szerkezetével. Ez számtalan esetben jelent versenyhátrányt a szántóföldi növénytermesztést végző gazdasági társaságoknak, amit egyébként a mérthatékonysággal lehet kompenzálni. Egy másik, általam választott fenyegetés is inkább tekinthető külső adottságnak, amire korlátozottan van csak ráhatása a vállalatnak. Ez a **hektikus piac, hektikus árak**. Nem csak a terményárak, de a kereslet, kínálat, input árak tekintetében is jó, tán még túl óvatos jelző is a „hektikus”. Főképp a 4. fejezet foglalkozott a kilengő terményárakkal és költségekkel, de a piaci kereslet is korábban nehezen elképzelhető hektikusságot mutatott a vizsgált időszakban. A vizsgálat szempontjából nem is releváns, hogy az orosz-ukrán háborús konfliktus, a gáz és energia árak elszabadulása, a magyarországi átmeneti export korlátozás, ukrán gabona dömping ára, vagy a kínai takarmány felvásárlás okozza-e a piaci kilengéseket. A tény az tény marad: a szántóföldi növénytermesztőknek éves, vagy a vetésforgók figyelembevételével több éves termelési ciklusokról kell dönteniük úgy, hogy a piacokon azonnali előre nem látható hatások érvényesülnek. Már csak ezért is tartom fontosnak, hogy amikor egy szántóföldi növénytermesztőt vizsgálunk, akkor azt a lehető legtöbb szempontból tegyük meg. Alkalmazzunk különféle elemzési módszereket, ahogy azt ebben a szakdolgozatban én tettem.

5. KÖVETKEZTETÉS, JAVASLAT

Közgazdász, vidékfejlesztési agrármérnök hallgatóként végig elemeztem egy vállalkozást. Számba vetem az erőforrásait, természeti adottságait, számviteli kimutatásokban szereplő pénzügyi mutatóit és a menedzsment stratégiai döntéseit. Ezek szintéziseképpen az alábbi következtetéseket tudom megtenni.

A cég továbbra is tőkehiányos. Helyesnek bizonyult a tulajdonosi döntés, hogy az állattartást felszámolják. Ezzel egyrészt tőkét tudtak felszabadítani, forgótőkéből befektetett tárgyi eszközöket tudtak vásárolni. Másrészt az állattartás magas munkaerő és készlet szükséglete sem terheli a vállalkozást. A következő évek cashflow termelése még feltétlenül szükséges, hogy a vállalkozás esetleges gyengébb éveket is további külső forrás bevonása nélkül tudjon megfinanszírozni.

A kialakított magas tárgyi eszköz állomány alkalmassá teszi a Zrt-t, hogy az eddiginél nagyobb volumenben nyújtson szolgáltatást. E tevékenységi kör csökkenti az éghajlati kitettséget, hiszen itt a szolgáltatást igénybe vevő termelő vállalja a termelési kockázatot. A Haladás Mezőgazdasági Zrt. ebben a reálcióban „csak” szolgáltat. A vevő fizetési kockázata mégis csekély, hiszen a vevő a cég alaptevékenységével megegyező növénykultúrákon végzi a szolgáltatásait, így konkrét pénzáram nélkül, a megtermelt terménnyel is tud a vevő fizetni. A cég pedig az így kapott készlettel kiegészítve a saját termelését nagyobb volumennel képes a piacra lépni, árelőnyt tud elérni.

Az ingatlan vagyon további feladatokat és lehetőséget is jelent. Az állag megóvás, karbantartás, biztosítás, vagyon védelem feladat és teher. Azonban mielőbbi hasznosítással - értékesítés vagy bérbe adás - ez a lekötött tőke szintén cash flow termelő eszköz lehet. Az értékesítés egyszeri, nagy összegű tőkét szabadít fel. A régi bekerülés és előre haladott amortizáció miatt garantáltan pénzügyi eredmény keletkezne rajta. A bérbe adás pedig tartós pénzáramhoz juttatná a céget és a sertéstelep betelepítése akár potenciális vevőt is jelentene „házon belül” a takarmány gabonákra.

A gyenge talajok miatt ágazati átlagot tartósan és jelentősen meghaladó termésátlagok nem érhetőek el. Ezért a vállalkozás jól felfogott és következetesen végig vitt stratégiája a költséghatékony termelés. Precíziós eszközökkel, technológiával az alapvető termékkört természetve próbálja a felhalmozott tudást és tapasztalatot forintra váltani a vállalkozás. Ezt a gyakorlatot kell folytatnia, esetleg kiegészítenie olyan stratégiai együttműködéssel, ami helyi

feldolgozókkal köthető, és ami elfogadja az ökológiai, a környezet tudatos termelés magasabb költségszintjét.

Támogatási rendszer hatékony felhasználása, ha a termelési támogatásokat vizsgáljuk. Agrár Ökológiai Program, Agrár környezet-gazdálkodási pályázat, vagy bizonyos kultúrák magas támogatás tartalma, vagy a technológiai fejlesztés beruházási támogatását (precíziós pályázati lehetőségek) továbbra is kulcskérdés, hogy az alaptevékenységet szolgáló pályázatoknál a lehető legnagyobb arányt érjen el a vállalkozás. Ez a külső, de vissza nem térítendő forrás javítja a cég tőke ellátottságát, a termelés és gazdálkodás hatékonyságát.

Amennyiben a menedzsment ezen irányok mentén folytatja a gazdálkodását, akkor az 1965 óta működő és termelő somogysárdi major még hosszú távon képes értéket előállítani egyrészt a megtermelt terményeken keresztül a piac számára, másrészt szűkebb értelemben a részvényesi kör számára.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozatom során azt a célt vállaltam fel, hogy egy szántóföldi növénytermesztő cég gazdasági elemzésének eredményét bemutatom. Áttekintettem és alkalmaztam a pénzügyi szakirodalomban javasolt és használatos mutatókat, de ugyancsak szakirodalmi áttekintésre alapoztam a magyar mezőgazdaság aktuális helyzetének bemutatását, a vizsgált 2019-2022-es időszakban.

Egy konkrét vállalkozás elemzése történhet kizárólag az adottságok számba vételével. Praktikusan a 2.2. fejezet részletesebb kifejtése is lehet önálló szakdolgozati téma. Részletesebben vizsgálva és bemutatva a meglévő ingó és ingatlan eszközöket, domborzati és talajtani adottságokat. Ebben a fejezetben adataimat és megállapításaimat a cég működésébe belevetve, velük dolgozva részben szekunder adatok gyűjtésével és a menedzsmenttel folytatott egyeztetésekre alapozott primer kutatási módszerrel szereztem. Azt gondoltam ugyanakkor, hogy vidékfejlesztési agrármérnök szakos hallgatóként célszerűbb volt tovább lépnem, más aspektusokat is vizsgálni.

A 3. fejezet a cég nyilvános beszámolóiból és főkönyvi kivonataiból készített táblázatok számviteli szemléletű elemzését mutatja be. A klasszikus tőke ellátottsági és jövedelmezőségi mutatókat számoltam ki, ábrázoltam grafikonokon, elemeztem az egyes években. A 4.5. gazdálkodási adatokat elemző fejezet, és a 4.6. fejezet SWOT analízis fejezetben bemutattam a növénytermesztés időjárással és a hektikus piaccal szembeni kiszolgáltatottságát. Ezen információk számbavétele nélkül nem szabad sem az adottságokat elemezni, sem a pénzügyi adatokból elhamarkodott következtetéseket kiolvasni. A növénytermesztésnél sem egy hozamszámításon alapuló megfontolt beruházási döntés, sem egy jól megtervezett vetésszerkezet nem garancia a sikerre. Ezt szerettem volna ebben a dolgozatban bemutatni. A meggyőződésem a témaválasztás óta minden megírt oldallal csak erősödött a tekintetben, hogy célszerű egy szántóföldi növénytermesztőt ilyen komplexitásban és ilyen logikai felépítésben vizsgálni. Nem szabad sem a mezőgazdaság és külső környezet adottságait figyelmen kívül hagyni, sem az alapvető számviteli törvényszerűségeket alábecsülni. Ennek érdekében a konkrét cég, és termelési adatok vizsgálatán felül áttekintettem a vizsgált időszakban a szántóföldi növénytermesztést ért hatásokat, és a cég termelési, költség/bevétel adatait, valamint az ezek alapján készített beszámolóit. A 4.6. és 5. fejezetekben (SWOT analízis és következtetés és javaslat) meghatároztam azokat az irányokat, amerre a menedzsmentnek tovább kell vinnie a céget. Felhívtam a figyelmet a főbb buktatókra és kiemeltem azokat a döntéseket, amiket a cég már ebben a rövid vizsgált időszakban is úgy hozott meg, hogy az

nagymértékben hozzá segített a vállalkozást a túléléshez, fenntartható pályára helyezte a Haladás Mezőgazdasági Zrt-t.

7. IRODALOMJEGYZÉK

1. Adorján–Bába–Lukács–Mikáczó–Róth (2005): Üzemgazdasági számvitel. Saldo Rt., Budapest 348 PP
2. Béhm Imre (1997): Gazdasági-pénzügyi mutatók gyűjteménye. NOVORG Kft., Budapest 118 PP
3. Béhm, I. Dr. (1998): Gazdasági-pénzügyi ismeretek, Perfekt Kiadó, Budapest 330 PP
4. Chikán Attila (2006): Bevezetés a Vállalatgazdaságtanba, Aula Kiadó, Budapest, 318 PP
5. Chikán Attila (2008) – Vállalatgazdaságtan., Aula Kiado Budapest, 616 PP
6. Czink Irma dr (2001).: Pénzügyi Számvitel II. PTE KTK, Pécs 251 PP
7. Pálinkó, É. –Szabó, M. (2006): Vállalati pénzügyek, BME GTK – Typotex Kiadó, Budapest 392 PP
8. Pupos Tibor Dr. – Spilákné Kertész Márta, (2002) Vállalati Pénzügyek Kari jegyzet, Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaság Tudományi Kar, Keszthely 167 PP
9. Pupos Tibor Dr. (1996): Vállalati pénzügyek (Módszertani alapok). Kari jegyzet, Keszthely
10. Takács, A. Dr. (2008): Beszámolóképzítés és –elemzés, PTE ÁOK Nyomda, Pécs 280 PP
11. Sztanó Imre Dr.–Korom Erik (2002): Amit a mérleg mutat. Saldo Rt., Budapest 190 PP
12. M.G. Zilahi-Szabó. (1990): Vállalati számvitel a mezőgazdaságban. Mezőgazdasági Kiadó Kft. Budapest 235 PP
13. Zéman Zoltán, Béhm Imre (2019): Módszertan Vállalkozások Pénzügyi Teljesítményének Mérésére, Akadémia Kiadó, Budapest

Internetes források:

1. Mezőgazdasági támogatások számviteli elszámolása Budapest, 2018.11.30. Dr. Francsovcics István:
https://mkvk.hu/bundles/csmssite/mkvk/uploads/userfiles/files/hu/letolthetoanyagok/tamogatok/natura/DrFrancsovcicsIstvan_Tamogatasok_%20onkoltsegszamitas.pdf
Letöltés: 2024.04.05.

2. A precíziós gazdálkodás kilátásai Magyarországon Outlook of precision farming in Hungary: <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/c16e150d-b849-49a5-a6bc-bb87b0d5e0ee/content>; Letöltés: 2024.04.05.
3. Helyzetkép a mezőgazdaságról, 2020 (ksh.hu):
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mezo/2020/index.html>; Letöltés: 2024.04.05.
4. A magyar mezőgazdaság és a hazai termelők helyzete, kilátásai és lehetőségei (X)
<https://www.agronaplo.hu/agrofokusz/20240117/a-magyar-mezogazdasag-es-a-hazai-termelok-helyzete-kilatasai-es-lehetosegei-30428>; Letöltés: 2024.04.05.
5. HKM 5. előírás: <https://www.agroinform.hu/palyazatok/feltetelessegi-rendelet-vetesvaltas-talajerozio-63647-001>; Letöltés: 2024.04.05.
6. Kiderült, mi mentette meg Magyarországot a hatalmas recessziótól:
<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20231207/kiderult-mi-mentette-meg-magyarorszagot-a-hatalmas-recessziotol-656325>; Letöltés: 2024.04.15.
7. Kína hatalmas ütemben szívja fel a világ agrártermékeit
<https://www.agroinform.hu/gazdasag/kina-hatalmas-utemben-szivja-fel-a-vilag-agrartermekkeit-50642-001>; Letöltés: 2024.04.15.
8. A magyar mezőgazdaság és a hazai termelők helyzete, kilátásai és lehetőségei
<https://agrotrend.hu/gazdalkodas/szantofold-2/a-magyar-mezogazdasag-es-a-hazai-termelok-helyzete-kilatasai-es-lehetosegei>; Letöltés: 2024.04.15.
9. Miért van bajban a magyar mezőgazdaság? Így látják a gazdák!
<https://www.agroinform.hu/gazdasag/miert-van-bajban-a-magyar-mezogazdasag-igy-latjak-a-gazdak-67584-001> Letöltés: 2024.04.15.
10. Így alakultak a magyar mezőgazdaság számai 2022-ben
<https://www.agroinform.hu/gazdasag/magyar-mezogazdasag-termekpalyak-64841-001>; Letöltés: 2024.04.15.
11. Gazdatüntetés <https://hvg.hu/cimke/gazdat%C3%BCntet%C3%A9s>; Letöltés: 2024.04.15.

8. MELLÉKLETEK

-A Zrt. Cégbíróságon leadott éves beszámolóí, azokat alátámasztó főkönyvi kivonatok, cégekivonat

- <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/16SDQ4LUBfEY32oia5qE8Hhg7a3q8XMF0>

NYILATKOZAT

A szakdolgozat⁷ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Berek Péter Dávid
A Hallgató Neptun kódja: XADPBL
A dolgozat címe: A Haladás Mezőgazdasági Zrt. Gazdálkodásának elemzése
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Agrárlogisztika, Kereskedelem és Marketing Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat⁸ egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

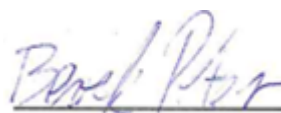
Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- **nem titkosított dolgozat a védést követően**
- **titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után**

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: 2024 év április hó 20 nap

Hallgató aláírása

⁷ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

⁸ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

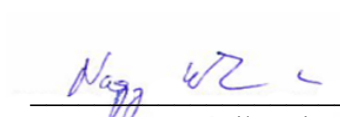
NYILATKOZAT

Dr. Nagy Mónika Zita (név) (hallgató Neptun azonosítója: XADPBL) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot⁹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védésre javaslom / **nem javaslom**¹⁰.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*¹¹

Kelt: 2024 év április hó 20 nap

Dr. Nagy Mónika Zita
belső konzulens

⁹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

¹⁰ A megfelelő aláhúzendő.

¹¹ A megfelelő aláhúzendő.